

Historia ya Agano Jipya, Fasihi, na Theolojia

Kipindi cha 17: Utangulizi. Kwa Yohana, Imani, Divai na Yesu kama Mungu

Na Dkt. Ted Hildebrandt

A. Mapitio ya Yohana [00:00-3:25]

Habari za mchana huu ni Jumamosi kabla ya Pasaka na tunazungumzia kitabu cha Yohana na katika kipindi chetu cha mwisho, tulikuwa tunazungumzia utu wa Yohana, au mwandishi, au mtazamo wa kitabu na tulijaribu kuonyesha kwamba kitabu cha Yohana ni kitabu cha Kiebrania sana na kinazingatia sana Kiyahudi. Kinaangazia karamu ambazo hakuna mtu mwingine anayeziorodhesha. Hata kina karamu ya Hanukkah, inayoitwa Sikukuu ya Nuru au Utakaso, iliyoorodheshwa katika kitabu cha Yohana ambayo hakuna mtu mwingine anayeielewa. Mwandishi anajua sana topografia ya kinachoendelea. Anataja Bethania upande wa pili wa Yordani na aina nyingine za mambo ambayo ungetarajia shahidi kuyaelewa. Kwa mfano, anaorodhesha "hili lilifanyika saa sita" au "hili lilifanyika saa tisa." Anaorodhesha saa halisi, ambazo ni alama ya shahidi aliyeona na mtu ambaye ni Mpalestina, ambaye ni Myahudi. Kisha tukapitia mambo mbalimbali katika kuonyesha ukaribu wake maalum na Kristo. Tulizungumzia kuhusu mwanafunzi kuchukua jina la utani, kwamba alikuwa "mwanafunzi ambaye Yesu alimpenda," na jina hilo ni njia yake ya kujionyesha. "Mwanafunzi ambaye Yesu alimpenda" ni jina maalum. Pia tuliona kwamba mwanafunzi ambaye Yesu alimpenda ana uhusiano wa karibu na Petro. Petro na mwanafunzi huyo walienda kuvua samaki, tuliona katika sura ya 20 kwamba kulikuwa na mbio za miguu na Petro alizidiwa na mwanafunzi ambaye Yesu alimpenda na kwa hivyo mwanafunzi huyu alikuwa karibu na Petro, akivua samaki, Galilaya, na vitu vya aina hiyo.

Mwandishi alionyesha urafiki wa kipekee na Kristo kwenye karamu ya mwisho. Tulikuwa tunazungumzia kwamba anaonekana kukaa karibu na Yesu kuliko Petro na Petro, ambaye kamwe hana haya, anamwuliza mwanafunzi huyu, "Ni nani atakayetusaliti?" Kwa hivyo Petro anampitia mwanafunzi huyu ambaye Yesu alimpenda

kama mpatanishi.

Tunaona kwamba Petro, Yakobo, na Yohana, wana wa Zebedayo, walikuwa karibu katika miktadha mingi, ikiwa ni pamoja na Gethsemane, wakati wa kufufuliwa kwa msichana aliyekufa, na wakati wa kugeuka sura . Petro, Yakobo, na Yohana walikuwa watatu wa ndani. Pia alipokuwa msalabani Yesu anamtazama mama yake na kumwambia mwanafunzi huyu “huyu ni mwanao, huyu ni mama yako,” na mwanafunzi huyu kisha akamtunza mama yake Yesu. Kwa hivyo Yesu alipaswa kumwamini sana jamaa huyu kumtunza mama yake. Kwa kweli, kwa mbio za miguu pia, jamaa huyo labda ni mdogo kwa sababu unapomuuliza mtu kumtunza mama yako, utahitaji mtu mdogo na sio mtu mkubwa zaidi. Kwa hivyo hiyo ingekuwa hoja nyingine ambayo ningefikiria dhidi ya mtu kama Lazaro.

B. Mapitio ya Yohana: Uandishi na Utaratibu wa Kuondoa [3:25-7:14]

Petro na Yohana walikuwa na uhusiano wa karibu, tuligundua kwamba katika kubadilika sura, Bustani ya Gethsemane , na uponyaji. Baadaye katika kitabu cha Matendo, pia, wanapomponya kiwete katika Matendo 3, Petro na Yohana wako pamoja, "fedha wala dhahabu sina." Katika Matendo 3:1 na wanaofuata. Wako mbele ya Sanhedrini katika Matendo 4:19. Kwa hivyo hata kitabu cha Matendo kinaeleza kwamba Petro na Yohana wako pamoja na wako pamoja, hata baada ya haya yote. Paulo anapowarejelea wanafunzi katika Wagalatia 2, anasema "Petro, Yakobo, na Yohana walikuwa nguzo tatu." Paulo anapochagua viongozi wakuu katika kanisa la kwanza, ni Petro, Yakobo, na Yohana. Kwa hivyo tungetarajia Yohana aandike injili na hakika alikuwa na sifa ya kufanya hivyo. Yakobo hayupo pichani mapema kwa sababu Yakobo, ndugu yake Yohana na mwana wa Zebedayo, aliuawa mapema sana kanisani. Kwa hivyo Yakobo hayupo njiani mapema. Mwandishi wa kitabu cha Yakobo labda ni ndugu wa Yesu, si Yakobo, mwana wa Zebedayo, ndugu yake Yohana.

Njia nyingine unayoweza kufanya hivi pia ni, acha nifanye jambo lingine kabla hatujafanya utaratibu wa kuondoa, lakini yeyote aliyeandika kitabu hiki anaonekana kujua mawazo ya wanafunzi. Katika Yohana 2:22 inasema, “Baada ya kufufuka kutoka

kwa wafu, wanafunzi wake walikumbuka aliyosema. Ndipo wakaamini maandiko na maneno aliyosema Yesu.” Kwa hivyo hapa, una mwanafunzi huyu ambaye Yesu alimpenda aliandika mabadiliko katika mawazo ya wanafunzi. Baada ya kufufuka kutoka kwa wafu, ndipo wanafunzi walielewa. Kwa hivyo ni kama hawakuelewa hapo awali, lakini kisha baada ya kufufuka kutoka kwa wafu, ndipo walikumbuka Maandiko na kutafakari mambo haya. Hiyo ni aina ya maelezo ya ndani ya mtu aliyekuwepo na ambaye kwa kweli alipitia haya na kuelezea mabadiliko yaliyotokea baada ya Yesu kufufuka kutoka kwa wafu katika ufufuo na jinsi ufufuo ulivyoathiri uelewa wao.

Kwa hivyo unapitia kitabu na unafanya kazi na kile kinachoitwa utaratibu wa kuondoa wanafunzi ambao Westcott aliunda. Utaona kwamba wanafunzi waliotajwa katika kitabu hawawezi kuwa "mwanafunzi ambaye Yesu alimpenda" kwa sababu anajitambulisha kama mwanafunzi ambaye Yesu alimpenda. Petro anatajwa katika kitabu, Nathanieli anatajwa katika kitabu, na wengi wa watu hawa wengine wametajwa katika vitabu. Haiwezi kuwa na shaka kuhusu Thomas, kuna jambo zima tutapitia kuhusu hilo. Lazaro, kwa njia, anatajwa kwa jina katika kitabu. Ukitafuta, wanafunzi wakuu wako wapi basi? Tuna wanafunzi hawa wote wakuu walioorodheshwa: Thomas, Nathanieli, Petro mwenyewe, walioorodheshwa katika kitabu, basi ni nani mwanafunzi huyu ambaye Yesu alimpenda? Ukiondoa watu wote walioorodheshwa katika kitabu, kuna pengo moja au kutokuwepo moja kukosekana katika kitabu kizima na ni Yohana. Mwanafunzi Yohana haorodheshwa popote katika kitabu. Petro anatajwa, Yohana hatajwa. Kwa hivyo ungefikiri kwamba mwanafunzi aliyekuwa karibu na Petro kiasi hicho, angesema Petro, Yakobo, na Yohana. Hapana, kitabu hiki hakisemi hivyo kamwe na wanafunzi wengi wametajwa, wakiwemo Lazaro, Maria Magdalene, watu hawa wengine wote tunaowajua vizuri, Nikodemo, n.k. lakini Yohana hatajwi kamwe katika kitabu. Ukiwaondoa watu waliotajwa katika kitabu, hilo linatuacha na Yohana, ambaye ni mgombea mkuu wa kuwa mwandishi wa kitabu. Kwa hivyo tungependekeza kwamba Yohana ndiye mwandishi wa kitabu cha Yohana kupitia utaratibu huu wa kuondoa na maelezo haya yote mengine ambayo tumepitia.

C. Uhusiano Kati ya Yohana na 1 Yohana: 1 Yohana 3:14 na Yohana 5:24 [7:14-11:16]

Sasa, pia nataka kutumia ushahidi kidogo kati ya 1 Yohana na Yohana.

Ninafundisha Kigiriki na kila mwaka tunapitia 1 Yohana. Nimeshangazwa tu: kwa nini ninafanya 1 Yohana na wanafunzi wangu wa Kigiriki? Ninafanya hivyo kwa sababu 1 Yohana ndiyo ningeiita Kigiriki rahisi. Mwandishi wa kitabu cha 1 Yohana anajirudia mara kwa mara. Anatumia seti ndogo ya msamiati na anarudia na kurudisha hilo na anasema kitu kile kile mara mbili. Mara tu atakaposema chanya, mara tu atakaposema hasi, lakini anatumia msamiati uleule kwa hivyo ni rahisi sana kwa wanafunzi wa mwaka wa kwanza kupata miguu yao katika Kigiriki kusoma 1 Yohana kwa sababu ya jinsi anavyounda sentensi zake kimsingi. Nilichogundua ni kwamba kuna sehemu fulani ambapo 1 Yohana na Yohana vinaungana. Na kwa hivyo, ninachotaka kuonyesha ni kwamba yeyote aliyeandika Yohana, ninapendekeza aliandika 1 Yohana na kwa kweli katika kitabu cha Ufunuo, kwa kweli inataja, "Mimi Yohana."

Najua baadhi ya watu humchagua Yohana mzee, yeyote yule, kutoka kanisa la kwanza, lakini kitabu kinasema "Yohana." Kijadi kitabu cha Ufunuo, hasa kinahusishwa na jina Yohana, jinsi Paulo katika barua zake angejitambulisha, "Mimi, Paulo, mtume wa Yesu Kristo" kwa hivyo kitabu cha Ufunuo, ambacho kina barua hizo kwa makanisa saba hapo, kinajitambulisha kama Yohana. Lakini uhusiano huu kati ya 1 Yohana na Yohana unavutia kidogo, nadhani. Unaona hapa katika 1 Yohana 3:14 inasema, "Tunajua *kwamba* tunayo" na unaona neno "kuvuka." *Metabainw*, "kuvuka." *Meta* inamaanisha "kando" au "pamoja," na *bainw* inamaanisha "kwenda." Kwa hivyo inamaanisha "kwenda na" au "kuvuka."

Kwa hivyo tulivuka, tukawa *metabainw* -ed. Kinachovutia sana hapa neno hili *metabainw* linatumika katika wakati timilifu, ambao ni wakati maalum katika Kigiriki ambao ni nadra sana. Kwa kawaida Kigiriki hutumia wakati uliopo au wakati usiotimia kwa muda mwingi. Wakati huu timilifu ni nadra sana. Sio nadra sana, lakini nadra sana ikilinganishwa na wakati uliopo na wakati usiotimia.

Neno hilo lenyewe halitumiki sana katika Agano Jipya hapo mwanzo na kuwa na

umbo kamili hutokea tu katika sehemu mbili ambapo "tumevuka kutoka mauti hadi uzima." Neno "tumevuka," linatambua ni wakati mkamilifu - "kutoka mautini hadi uzima kwa sababu tunawapenda ndugu." Yohana 5:24 inasema, "Amin, amin, nawaambia, yeye asikiaye neno langu na kumwamini yeye aliyenituma ana uzima wa milele. Anevuka." Hii ni *metabainw* tena katika wakati mkamilifu. Hapa ndipo mahali pengine pekee ambapo *metabainw* inatumika katika wakati mkamilifu katika Agano Jipya lote. Neno hilo ni nadra katika Agano Jipya hata hivyo na hili linalingana kabisa. Lakini angalia inavyosema, "Anevuka kutoka mautini hadi uzima." Ni msemo uleule kwa hivyo sio tu kwamba unapata neno adimu, *metabainw* katika wakati timilifu, lakini pia unapata, "kutoka mautini hadi uzima" na hapa ndipo mahali pekee katika Agano Jipya ambapo *metabainw* katika wakati timilifu hutokea na kufuatiliwa na msemo uleule kutoka kwa mwandishi ambaye anapenda nahau na kujirudia.

D. Uhusiano kati ya Yohana na 1 Yohana: Misemo ya Kawaida na Ufunuo

[11:16-16:11]

"Kweli, kweli nawaambia." Hilo linatoka wapi? Linatoka kwa Yohana. Yohana anatumia wapi hilo? *Amina, Amina legw humin* . "Kweli nakwambia," na unajua uko katika Yohana. Unapoona jambo hili la uzima hadi kifo, tena hiyo ni nahau kubwa ambayo Yohana anatumia. Hakuna mahali pengine katika Agano Jipya ambapo kitenzi kiko katika ukamilifu, sembuse kufuatiwa na "kutoka kifo hadi uzima" kwa hivyo hiyo ni ishara nzuri kwamba yeyote anayeandika vitabu hivi, kuna kufanana hapa kati ya hivi. Baadhi ya watu watasema hiyo ni kwa sababu 1 Yohana, au Yohana hata iliandikwa na shule ya Yohana, na kwa hivyo walichukua misemo yake. Hiyo ni dhana tu, ninachojua ni katika maandishi haya, inaonekana kuna ulinganifu kamili hapa ambao haupatikani mahali pengine popote hata karibu na bado haya ni nadra na yanapatikana hapo. Tena, ni kiashiria cha Yohana. Sehemu mbili pekee ambapo kitenzi hicho kinatumika hivyo.

Hapa kuna jingine. Katika Yohana 16:24 inasema, "Ombeni nanyi mtapokea na furaha yenu itakuwa kamili." —"ili furaha yenu iwe kamili," anasema. 1 Yohana 1:4 inasema, "Tunaandika haya ili furaha yetu iwe kamili." Unapata "furaha iwe kamili"

sambamba kati ya 1 Yohana 1:4 na Yohana 16:24. Aina hiyo hiyo ya maneno inaendelea kujitokeza na naweza kuorodhesha misamiati mingi na matumizi ya nuru na giza.

Mwandishi wa Yohana anafanya hivi na mwandishi wa 1 Yohana anatumia tofauti hiyo hiyo kati ya nuru na giza. Kuna misamiati hii mikubwa. Msamiati mwingine unaojitokeza ni “kuzaliwa na Mungu.” Unapatikana katika Yohana 3 na Nikodemo na tunajua kwamba lazima uzaliwe mara ya pili. Pia imetumika katika 1 Yohana 3:9 na 1 Yohana 5:1, kwa hivyo wazo hili la "kuzaliwa na Mungu" linatokea katika Yohana 3 na katika 1 Yohana 3 na 1 Yohana 5. Kwa hivyo tena, hiyo si misemo ya kawaida ukiangalia kwingineko katika Agano Jipya, hutapata hilo, hasa, tena, neno "kuzaliwa na Mungu." Ni nadra, nadra sana lakini linatokea mara kwa mara katika Yohana na katika 1 Yohana. Kwa hivyo tena, anapenda kurudia misemo yake na kwa hivyo tunatarajia kuona kwamba barua yake inafuata kufanana kwa injili yake. Kuna mengi zaidi, mengi zaidi ambayo tunaweza kupitia na kutaja miunganisho hii kati ya 1 Yohana na Yohana. Haya ndiyo maeneo pekee ambayo yanatumika, katika Yohana na 1 Yohana. Hiyo inaonyesha, basi, kwamba kuna aina fulani ya uhusiano kati ya vitabu hivi viwili, tungependekeza mwandishi mmoja. Anaandika kwa nahau zile zile na mtindo uleule

Ukiangalia kitabu cha Ufunuo, anajitambulisha waziwazi kama mwandishi wa Yohana. Katika kitabu cha Ufunuo, neno hili *nikaw* kimsingi linamaanisha "kushinda." Kwa hivyo, katika kitabu cha Ufunuo una marejeleo machache ya barua kwa makanisa hapa katika sura ya pili, mstari wa saba na mstari wa 11. Katika sura ya pili ya Ufunuo una neno hili la *nikaw*, kushinda, likitumika. Una neno lile lile, na si neno linalopatikana mara nyingi sana katika Agano Jipya, lakini umerudia katika kitabu cha Ufunuo, umelitungia katika 1 Yohana 2:13 na inayofuata na pia unalo katika Yohana 16:33. Tena, hii ingeunganisha Ufunuo, neno hili *nikaw*, washindi hawa na Ufunuo, na 1 Yohana na Yohana, wote watatu wanatumia neno hili ambalo halijatumika sana nje ya korasi ya Yohana, kwa hivyo hilo lingeunganisha Ufunuo, Yohana, na 1 Yohana pamoja na kuonyesha utambulisho wazi wa Ufunuo kwamba Yohana ndiye mwandishi hapo.

E. Yohana Mtu: Mvuvi na Mama yake Yohana [16:11-19:20]

Katika rekodi yetu hapa, yeye ni mwana wa Zebedayo. Zebedayo alikuwa mvuvi na mwanawe, Yakobo na Yohana, walikuwa wavuvi. Yesu anawaita kando ya Bahari ya Galilaya. Mama yake kimsingi, na hili linavutia na nimejifunza hili mwaka huu. Nataka kutaja hilo kidogo. Baba yake alikuwa Zebedayo na hili linasemwa kuhusu mama yake. Zebedayo, baba yake Yakobo na Yohana, Zebedayo haionekani popote katika Maandiko isipokuwa kwamba Yakobo na Yohana walikuwa wana wa Zebedayo, lakini mama yake anaonekana kuendelea na Yesu. Wanawake wengi, hii ni Mathayo 27:56, “Walikuwepo wanawake wengi [msalabani]. Walimfuata Yesu kutoka Galilaya ili kumhudumia. Miongoni mwao walikuwa Maria Magdalene, Maria, mama yao Yakobo na Yose , na mama yao wana wa Zebedayo.” Mwanamke huyu alihusishwa na Maria Magdalene na Maria Mama yao Yakobo na Yose , labda alikuwa mama yake Yesu Maria, na kwamba yeye ni mmoja wa wanawake watatu walioorodheshwa msalabani mwa Kristo wakitoka Galilaya. Vifungu vingine vinasema kwamba wanawake kutoka Galilaya walimsaidia Yesu katika huduma yake. Huenda familia tajiri kutoka Galilaya, familia ya wavuvi, mama huyo anashuka na kumfuata Yesu. Nadhani hili linaangazia kidogo kisa hiki. Ukikumbuka katika Mathayo 20, kuna mama yake Yakobo na Yohana anamwendea Yesu na kusema, “Ee Yesu, je, wanangu wanaweza kukaa kushoto na kulia unapoingia katika ufalme wako?” Na kwa kawaida hiyo ni kama, “Ni nani mama huyu wa helikopta anayeingia na kusema ‘hey, nataka watoto wangu wawe kulia na kushoto unapoingia katika ufalme’”? Lakini mama huyu, mke huyu wa Zebedayo, mama yake Yakobo na Yohana, anaingia na aina hii ya maneno yasiyo na adabu na ya ghafla yanayoingia, akiuliza kwa Yesu na Yesu anasema, “Anayeenda kulia na kushoto kwangu katika ufalme wangu ameandaliwa na baba yangu na hilo si jukumu lako kuuliza.” Lakini inaonyesha tu kwamba mwanamke huyu, mama yake Yakobo na Yohana, anaonekana kuwa na “uhusiano” na Yesu na haikuwa ghafla sana. Alijisikia vizuri kwamba angeweza kumuuliza Yesu kuhusu wavulana wake wawili na hapa tunamwona msalabani. Yeye ni mmoja wa wanawake watatu wa mwisho msalabani pale. Kwa hivyo mama yake Yakobo na Yohana inaonekana alikuwa karibu na Yesu katika kusaidia kuunga mkono na

kufanikisha jambo hilo Yesu alipokuwa akisafiri na kushuka kutoka Galilaya. Kwa hivyo inavutia kuhusu mama yake Yakobo na Yohana.

F. Kwa Nini Mitume 12? [19:20-24:07]

Swali linaibuka, “Kwa nini kuna mitume 12?” Mara tu ninaposema nambari kumi na mbili, ni nini kinachokuja akilini? Wengi wenu mmekuwa na Agano la Kale nami, na mara tu ninaposema nambari kumi na mbili, mnaanza kufikiria makabila 12 ya Israeli. Sasa mnatambua, na kama mmepitia Agano la Kale, kwamba kuna makabila 12 lakini Yusufu anawabariki Efraimu na Manase, watoto wake wawili, na Yakobo anasema “Ninawalea watoto wenu wawili, Yusufu” na Efraimu inakuwa moja ya makabila makubwa zaidi ya Israeli, tofauti na Yuda kusini huku Efraimu kaskazini. Kwa hivyo kwa kweli kuna makabila 13, na kisha mnakumbuka Walawi hawapati urithi wowote pamoja na nchi, wanapata miji ya Walawi na kwa hivyo kuna hii - bado nambari 12, kwa makabila 12 ya Israeli. Musa anawatuma wapelelezi kuipeleleza nchi, anawatuma watu 12, mmoja kutoka kila kabila, kuipeleleza nchi.

Yoshua anavuka mto Yordani na kuchukua mawe 12 na kuweka ukumbusho baada ya kuvuka mto, kabla hawajaenda kupigana na Yeriko na nambari 12 inakuwa muhimu sana. Inaonekana kama nambari 12 .

Ninanukuu hapa kutoka kwa rafiki yangu, Dave Mathewson ambaye ni msomi na mchawi wa Agano Jipya kuhusu mambo ya aina hii. Nikikuambia nambari saba, nambari saba katika Maandiko Matakatifu hutumika mara nyingi sana...kuwa mkweli kwako, mimi sipendi sana hesabu, kwamba nambari hizi zina maana za siri. Ninaona kwamba lazima uwe mwangalifu kuhusu matumizi ya ajabu ya nambari. Unakaribia njia ya "kichawi" zaidi ya kutazama Maandiko Matakatifu na mimi sipendi hilo hata kidogo. Hata hivyo, nambari saba, tunajua, ni wazo la ukamilifu, utimilifu, au ukamilifu. Nambari 12, Dkt. Mathewson anapendekeza, ni nambari ya watu wa Mungu. Mwanzoni nilikuwa na wasiwasi kidogo na hilo lakini kama ilivyo kwa mambo yote kutoka kwa Dkt. Mathewson, ninapofikiria zaidi, nadhani ghafla inanijia na nadhani "ameona kitu hapa!"

Nambari 12 katika Agano la Kale na mitume 12. Je, ni maalum kwamba kuna 12

kati yao? Yuda anapojinyonga, ilikuwa kama Yesu aliwachagua mitume 12 lakini si jambo kubwa. Lakini Yuda anajinyonga na kwa hivyo ni "Hapana, tuna kumi na mmoja." Hiyo sivyo ilivyotokea. Katika Matendo 1, baada ya Yuda kujinyonga, wanapitia ibada kubwa ili kumpata mtume wa kumi na mbili, jina lake ni Mathiya. Katika Matendo 1 wanaelezea kwamba mtu huyo alipaswa kuwa na Yesu tangu mwanzo na kulikuwa na mahitaji fulani ya kuwa mtume, "mtu aliyetumwa," kama mtume anavyoamaanisha. Tunatambua baadaye kwamba Israeli ilikuwa na 12 lakini kweli kulikuwa na wana wawili wa Yusufu. Kwa hivyo katika Agano Jipya, una mtume Paulo katika Matendo 9 ambapo mtume Paulo anaitwa na Yesu moja kwa moja. Yesu alimtokea Paulo moja kwa moja na Paulo kisha anajitaja kama mtume, mtume aliyetumwa kutoka kwa Kristo. Kwa hivyo unapata 12 na kitu cha nambari kama unavyofanya na Israeli. Kuna makabila 12 ya Israeli na kuna mitume 12.

Unakumbuka kauli ya Yesu? Katika Ufunuo 21:14, inaelezea Yerusalemu mpya ikishuka kutoka mbinguni na ina milango kama 12 na milango 12 inawakilisha makabila 12, lakini misingi ya mji ni mitume 12. Una mitume 12 wakiwa msingi wa Yerusalemu hii mpya ikishuka huku milango ikiwakilishwa na makabila 12. Tena, Dkt. Mathewson anachukua milango 12 na misingi 12 kuwawakilisha watu wa Mungu, kwa upana. Kwa njia, 144,000. Mara 12 mara 12 katika kitabu cha Ufunuo. Yesu pia anasema katika Mathayo 19:28 ninyi wanafunzi mngekuwa mkiyahukumu makabila 12 ya Israeli. Yesu anaweka uratibu huu kati ya wanafunzi wake 12 na kwamba wanafunzi hawa 12 watakuwa wakihukumu makabila haya 12 ya Israeli katika Mathayo 19:28. Kuna mitume 12 na katika kitabu cha Matendo, wanahakikisha hilo.

G. Urafiki wa karibu na Yesu, Wana wa Ngurumo na Polycarp [24:07-27:33]

Hali maalum kwa Yesu, tumezitaja hapo awali. Kubadilika sura kwa Petro, Yakobo, na Yohana. Kufufuliwa kwa msichana aliyekufa ni pamoja na Petro, Yakobo, na Yohana. Bustani ya Gethsemane wakati Yesu anaenda kuomba. Nani anaenda hatua zaidi na Yesu? Petro, Yakobo, na Yohana. Hawa jamaa walikuwa na uhusiano wa karibu sana na Yesu. Katika kitabu cha Marko, Yakobo na Yohana walikuwa nje na Yesu alikataliwa

katika mojawapo ya miji hii na Yakobo na Yohana wakamwambia Yesu, “Yesu, unataka tuite moto ushuke kutoka mbinguni?” nao waliitwa “wana wa Ngurumo.” Walipoitwa wana wa Ngurumo, hiyo haimaanishi kwamba Zebedayo, baba yao, aliitwa Ngurumo na kwa hivyo waliwaita wana wa Ngurumo. Unapomwita mtu mwana wa kitu katika Agano la Kale, inamaanisha kwamba ana sifa hiyo. Wanaitwa Wana wa Ngurumo kwa sababu sifa hii, tunatumia hiyo katika istilahi za lugha ya kimsemo leo, tunapomwita mtu “mwana wa...” au tunaposema wewe ni “mwana wa ‘nini,’” hatumlaumu baba yako, lakini tunasema wewe ni mwana wa mtu asiye na kitu, *una* sifa hiyo. Wewe ni mwana wa mlio wa kelele, hiyo ina maana kwamba una sifa hiyo, kwa hivyo hata tunatumia hiyo leo. Kwa hivyo waliitwa Wana wa Ngurumo, kwa hivyo lazima walikuwa wakali sana.

Hapa kuna jambo la kuvutia kutoka kwa kanisa la kwanza. Jamaa huyu anayelitwa Polycarp alisoma chini ya John. Polycarp alikuwa baba wa kanisa la kwanza na anaishi, naamini ana umri wa miaka 86. Inaonekana John alikuwa mdogo zaidi akiwa na Yesu na John anaishi hadi miaka ya 90, hiyo ni kama miaka 60 baada ya Yesu kufa. John alikuwa mzee sana, hata nazungumzia mwishoni mwa miaka ya 90, na baadhi ya watu wanapendekeza 95-98 BK Mmoja wa wanafunzi wa Yohana anaitwa Polycarp. Polycarp, kutokana na kuwa na John labda katika miaka ya 80 na 90 kimsingi anaishi hadi karne ya pili na Polycarp ana mwanafunzi anayelitwa Irenaeus na Irenaeus ni mwanafunzi wa Polycarp, kama Plato, mwanafunzi wa Socrates na Aristotle akiwa mwanafunzi wa Plato. Irenaeus anaandika baadhi ya mambo ambayo Polycarp alimwambia na baadhi ya mambo aliyosema. Lazima uwe mwangalifu na historia ya kanisa kwa sababu sio kila wakati huwa 100%. Una Polycarp, ambaye anarudi nyuma sana, akimaanisha injili ya mshauri wake, John.

H. Tarehe ya Yohana na Ukristo Mkuu [27:33-34:48]

D: Mchanganyiko HJ: 27:33-39:02; Christology, Kusudi, Yohana 3:16;

Watu wengi wanaona kitabu cha Yohana kama kitabu cha mwisho kati ya injili, kikizungumzia baadaye sana na anaishi hadi miaka ya 90 na wengine wanapendekeza kwamba alichemshwa mafuta na kutoka Kisiwa cha Patmo na tunajua hilo kutoka kwa

kitabu cha Ufunuo. Hivi ndivyo walivyowafanyia wahalifu siku hizo, kama vile Alcatraz ya ulimwengu wa kale. Waandishi wengi wanasema kitabu cha Yohana ndicho cha kitheolojia cha kisasa zaidi. Neno "sophisticated" labda si neno sahihi, lakini wacha niseme tu "theolojia ya juu." Jinsi kitabu cha Yohana kinavyomwona Yesu, si ngumu kama maandishi ya Paulo. Hata Petro anasema kwamba Paulo aliandika mambo ambayo hakuyaelewa, na hiyo ni kweli hadi leo, lakini kwa Yohana, si ngumu kama hiyo. Ni mtazamo wa juu zaidi wa Kristo. Yohana anatangaza kwamba Yesu Kristo ni Mungu. Unapotaka Ukristo wa Yesu Kristo kuwa Mungu mwenyewe katika mwili, Yohana ndiye mahali unapoenda kwa aina hiyo ya theolojia ya juu.

Kinachotokea ni kwamba wakosoaji wengi wataingiza na kusema "Tunafikiri kwamba ulikuwa na mtu huyu anayeitwa Yesu, nabii mkuu akifanya mambo kama mchawi, na kilichotokea ni kwamba kanisa baadaye lilikuja na *kumfanya* Yesu Kristo kuwa mfano huu wa Mungu," kwa hivyo wanasema theolojia imechelewa wakati huo. Na hii inaonyesha kanisa la karne ya pili. Tena, hiyo ni makosa sana. Kila mtu anampenda Yesu kama nabii mwema na kama Mahatma Ghandi aliyechanganywa au Mfalme Martin Luther anayetumia steroidi. Wanampenda Yesu kama mfano wa kinabii, lakini mara tu unaposema Yesu Kristo ni Mungu, hapo ndipo watu hupotoka. Kuna ukosoaji mwingi kwenye kitabu cha Yohana kwa sababu Yohana anamhusu sana Yesu Kristo kama Mungu. Kwa njia, huna haja ya kutumia Yohana kuthibitisha hilo. Tulumia Marko 1:1 unapoangalia baadhi ya vifungu vya Agano la Kale, vinamrejelea Yahweh na vifungu hivyo vinavyomrejelea Yahweh vinatumika kwa Yesu. Hata katika Marko 1, unapata aina ile ile ya kitu na unapata aina ile ile ya kitu na Paulo na kitabu cha Ufunuo.

Kumekuwa na majadiliano kuhusu tarehe ya mwisho ya hili. Baadhi ya watu husisitiza tarehe ya mwisho ya hili na kinachovutia sana kuhusu hili ni kile kinachoitwa "P52." P52 ni papyri namba 52 na ndivyo walivyopata walipopata papyri hizi huko Misri. Walipata papyri hizi zote za Maandiko ambazo zimerudi nyuma sana na ni za mapema kuliko hati zetu bora zaidi. Hati zetu bora zaidi zitakuwa za kuanzia 400-600 BK au kitu kama hicho katika uwanja huo wa michezo. Hati zetu ndogo ndogo ambazo King James imezitegemea ni za kuanzia karne ya 900-16^{BK}. Hati za uncial, ambazo zimeandikwa

kwa herufi kubwa zote kuanzia 400-600 BK. Hati za papyri hazirudi nyuma hadi 400 au 600 BK, lakini zinarudi nyuma mapema na moja ya papyri ambazo wamepata ni za kuanzia 125 BK. Hiyo ni ndani ya miaka 30 tangu Yohana alipoandika. Wana kipande cha Yohana 18:31-33. Wanapata wapi papyri? Ukiweka papiri huko Palestina, tatizo ni nini? Ukiweka huko Israeli, kuna unyevu mwingi.

Papyrus ni nini? Papyrus inatokana na mmea wenye nyuzi, huenda huku na nyuzi zinazoenda huku, wanaibonyeza na kutengeneza karatasi kutokana nayo. Naam, tatizo ni nini? Unachukua karatasi hiyo hadi Palestina na unyevu utaiharibu ndani ya miaka 200-300. Hii inapaswa kudumu miaka 2000. Kwa hivyo Misri ndio mahali pekee pakavu vya kutosha kuhifadhi papyrus hizi. Kwa hivyo wanashuka hadi Misri na wanapata kisha rundo hili la papyrus na lina Maandiko ndani yake na baadhi ya maandishi yanatoka katika Agano Jipya.

Sasa kinachovutia ni kwamba Yohana yuko Efeso nchini Uturuki na papyri hizi, miaka thelathini baadaye, zinapatikana ndani kabisa ya Misri kando ya Mto Nile. Kwa hivyo sio tu kwamba una pengo la miaka thelathini lakini lazima ulipate kutoka Efeso hadi Misri. Huu ni ugunduzi wa kushangaza. Kwa njia, unaweza kutaja maandishi mengine yoyote ya kale kutoka kwa Plato, Aristotle, Thucydides, au Herodotus, yeyote kati ya hawa jamaa ambapo kuna hati ya ndani ya miaka thelathini tangu wakati mtu huyo aliishi. Hakuna hata moja. Maandiko ni ya kipekee. Tuna ushahidi bora wa Maandiko kuliko hati nyingine yoyote kutoka ulimwengu wa kale kwa mbali. Ni ndani ya miaka thelathini tangu Yohana alipoishi tuna kipande cha Yohana hapa. Kwa hivyo hii ni ya kushangaza kidogo.

Huenda Yohana anaandika kutoka Efeso. Unakumbuka Paulo katika Safari ya Tatu ya Umishonari anaenda Efeso na anakaa miaka mitatu Efeso. Kisha baadaye inaonekana baada ya Paulo kuondoka, Yohana anaingia na Yohana atakuwa na huduma Efeso lakini baadaye sana. Paulo atakufa yapata mwaka 67-68 BK na Yohana atahudumu huko hadi mwaka 97-98 BK, miaka thelathini baada ya Paulo kufa, kuondoka na kukatwa kichwa huko Roma.

Hapa kuna nakala ya papyrus na unaweza kuona herufi za Kigiriki. Baadhi ya

wanafunzi wangu wa Kigiriki watatambua kappa, alpha, iota hii kama neno *kai* linalomaanisha "na." Unaweza kuona jinsi vipande vilivyovunjika kwa kiasi kikubwa ni dhaifu sana. Imekuwa hapo kwa miaka elfu mbili. Ukiangalia kwa makini sina uhakika kama kamera itaichukua lakini nyuzi, unaweza kuona nyuzi za papyri. Kwa hivyo basi imeandikwa kwenye karatasi kama hiyo na imevunjika lakini unaweza kuona maandishi. Unapoangalia maandishi kwenye hii unaweza kubaini yanatoka wapi. Ni kutoka kwa Yohana 18. Papyri hii imepewa tarehe na waandishi wa epigraphers hadi 125 BK na hiyo kwa ujumla imethibitishwa kuwa sahihi. Kwa hivyo hiyo ni ndani ya miaka thelathini ya Yohana. Unaiona darasani. Ni ya kushangaza katika ulimwengu tunaishi ambapo hii ilizikwa kwa miaka 2000, waliigundua na sasa unaweza kuingia darasani kama hili naweza kuiweka na unaweza kuiona. Huna haja ya kusafiri hadi Jumba la Makumbusho la Uingereza au Louvre au mahali kama hapo ukiwa na Intaneti, ni jambo la kushangaza tunaloweza kuona.

I. Kusudi la Kitabu cha Yohana [34:48-37:02]

Sasa nataka kubadilisha gia hapa. Ninachotaka kuuliza ni: madhumuni manne, madhumuni manne au ndiyo tano ya uandishi wa kitabu cha Yohana ni yapi?. Kwa hivyo nitapitia BCGGS acrostic hii. Haya ndiyo madhumuni ya uandishi. Kwa maneno mengine, kwa nini Yohana aliandika? Tuna mwandishi, Yohana, au yeyote aliyeandika, na tuna hadhira na kwa hivyo kuna mwingiliano kati ya mwandishi na hadhira. Na ni muhimu sana kuelewa kwamba kinachoendelea kati ya mwandishi na hadhira kilichosababisha uandishi wa kitabu, ni tukio lake. Kwa hivyo tunataka kuangalia sababu za yeye kukiandika. Sasa kinachovutia ni kwamba Yohana anatuambia waziwazi. Kwa waandishi wengi tunapaswa kuigundua kwa kutumia michakato ya kufata na kutoa. tunapata hilo kutokana na kutazama maandishi. Yohana hakuachi udhani anakuambia waziwazi. Ninapenda uwazi wake. Anaiweka tu mezani. Yohana 20:30, kwa nini Yohana aliandika kitabu ? "Yesu alifanya ishara nyingine nyingi za miujiza mbele ya wanafunzi wake, ambazo hazikuandikwa katika kitabu hiki, lakini hizi zimeandikwa, [kwa nini?] ili mpate kuamini ya kwamba Yesu ndiye Kristo, Mwana wa Mungu." Kwa nini Yohana

aliandika? Hakuandika kila kitu. Alisema kama ungeandika kila kitu alichofanya Yesu, vitabu vya ulimwengu havingeweza kuwa na vyote. "Lakini hizi zimeandikwa ili mpate kuamini ya kwamba Yesu ndiye Kristo, Mwana wa Mungu, na kwamba kwa kuamini mpate kuwa na uzima kwa jina lake."

Angalia theolojia ya jina. Angalia theolojia ya uzima, tofauti na kifo, ambayo tumeiona ikibadilika, kuvuka kutoka kifo hadi uzima. Mada hizo zinarudiwa sasa katika Yohana hapa. Ili "kwa kuamini jina lake mpate kuwa na uzima." Mtu anawezaje kuwa na uzima? Mtu ana uzima kwa kuamini jina la Yesu kama Mwana wa Mungu. Kwa hivyo Yohana anaweka hilo wazi.

J. Maoni kuhusu Yohana 3:16 [37:02-39:02]

Kisha anasema, kwa mfano, "Kwa maana Mungu aliupenda ulimwengu hivi, hata akamtoa mwanawe wa pekee, ili kila mtu amwaminiye asipotee, bali awe na uzima wa milele." Tena wazo hilo la kuamini linahusiana na kuwa na uzima. Yohana 3:16 ni kifungu maarufu sana. Kwa njia, nitasema hivi hapa sasa. Je, umegundua niliposoma "kwa maana Mungu aliupenda ulimwengu hivi, hata akamtoa mwanawe wa pekee." Mimi ni mtu wa Toleo la King James, nililelewa katika kanisa la kihafidhina sana ambalo lilitumia Toleo la King James pekee, kwa hivyo "Kwa maana Mungu aliupenda ulimwengu hivi, hata akamtoa mwanawe wa pekee." Lakini inavutia sana kwamba unapoangalia Kigiriki neno si "mzaliwa pekee." "mzaliwa pekee" linamaanisha "aliyezaa" kutoka kwa wazazi ambao si neno linalotumika hapo. *Monogenes* — *mono* inamaanisha "mmoja," *jeni* kimsingi linamaanisha "mmoja wa aina." Ni *sui generis* ndiyo njia ambayo wengine wangeweka hivi. Hiyo ina maana kwamba yeye ni "mmoja wa aina." Kwa hivyo tafsiri zako nyingi za kisasa zitatafsiri kwa usahihi zaidi. Sio "mzaliwa pekee" Ibrahimu alikuwa na "mwana pekee Isaka." Naam, kama unajua chochote kumhusu Ibrahimu unajua kwamba Isaka hakuwa mwana wake pekee kwa sababu Ibrahimu pia alikuwa na mwana aliyetitwa Ishmaeli. Kwa kweli, baada ya Isaka, alikuwa na wana wengi pia ambao wameorodheshwa katika Mwanzo 12 na wanaofuata. Kwa hivyo hii ni kwamba Yesu Kristo ni *monogenes yake* "mwana wa aina yake." Kwa

hivyo hii imetafsiriwa katika NIV, kwa mfano, "kwa maana Mungu aliupenda ulimwengu hivi hata akamtoa mwana huyu *pekee* ili kila mtu amwaminiye asipotee bali awe na uzima wa milele."

K. Ishara za Miujiza katika Yohana [39:02-40:48]

E: Kuchanganya KM; 39:02-47:22; Ishara za Miujiza katika Yohana

Tuangalie miujiza ya ishara. Yohana atatoa miujiza hii. Inavutia sana jinsi Yohana anavyofanya miujiza yake. Sasa nataka kuangalia haya yanayoitwa miujiza ya ishara katika Yohana. Kuna takriban miujiza saba ya ishara katika Yohana. Ni tofauti sana na maandishi wengine wa injili. Katika maandishi wengine wa injili, mtu mmoja atakuja kwa Yesu na kusema, "Binti yangu ni mgonjwa sana, Yesu, uje unisaidie. Ninaamini unaweza kunisaidia, lakini nisaidie ikiwa unaweza.' Yesu anasema, 'Unamaanisha nini "ikiwa naweza'" Anasema, 'Hei, ikiwa unaamini nitaenda kufanya hivyo lakini ikiwa huamini panga hatua zako, sitakuja huko ikiwa huamini.'" Mtu huyo anasema "Ninaamini lakini saidia kutokuamini kwangu." Kwa hivyo kinachotokea ni kwamba katika injili nyingi imani ni kitangulizi cha kufanya ishara. Mtu lazima aamini kwanza kisha aponywe. Huo ni mfuatano katika injili zingine nyingi. Utaratibu ni kwamba mtu anaamini kisha aponywe.

Hapa katika kitabu cha Yohana, inavutia sana kwamba Yohana anatumia miujiza kwa njia tofauti sana na hiyo. Hapa Yesu anafanya muujiza na kisha baada ya muujiza wanafunzi wake wakaweka imani yao kwake, baada ya muujiza watu wakamwamini. Kwa hivyo hizi zinaitwa miujiza ya ishara. Yohana huchagua michache, hafanyi yote. Anachagua michache tu na anaelewa miujiza hii inayosababisha imani. Mojawapo ya mada zake kuu ni nini: mwamini Bwana Yesu Kristo nawe utaokolewa. Yohana anasukuma wazo la imani na kuwa na uzima wa milele. Kwa hivyo anatumia miujiza. Yesu hufanya miujiza na wale ambao ni hadhira kisha huitikia kwa imani.

L. Ishara za Miujiza: Karamu ya Harusi huko Kana [40:48-42:13]

Mfano mmoja wa hilo ni muujiza wa ishara wa muujiza wa maji kuwa divai. Sasa tutarudi kwenye hili katika sura ya 2. Yesu yuko kwenye karamu ya harusi ya Kana. Jiji

la Kana haliko mbali na Nazareti mji wake. Mariamu, mama yake, yuko pale. Mariamu anamjia na kusema, “Yesu, divai ya jamaa imeisha, unaweza kusaidia katika hali hii?” Yesu anasema, “Hei, hiyo ni nini kati yangu na nyinyi? Hiyo inatuhusu nini?” Mama yake anawaambia watumishi, “chochote atakachowaambia fanyeni tu.” Naam, Yesu anasema, “Sawa, chukueni mitungi hii ya maji ya mawe yenye ujazo wa galoni 160.” Yesu anasema, “ijazeni yote kwa maji.” Kwa hiyo wale watu wanaijaza maji. Anasema, “Sasa ichukueni mkaipeleke kwa mkuu wa arusi na anywe.” Yesu anageuza maji kuwa divai. Ilikuwa galoni 160 za divai, hiyo ni divai nyingi. Lazima ilikuwa sherehe kubwa. Kwa kweli miji haikuwa mikubwa sana kwa hivyo lazima ilikuwa sherehe kubwa kwa mji huo. Kwa hivyo divai inakwenda kwa gavana, gavana anasema, "Loo, hii ni nzuri sana. Watu wengi huweka divai bora kwanza na kisha baada ya watu kunywa vizuri sana na hawawezi kuonja chochote, basi huweka divai mbaya lakini wewe umehifadhi bora hadi mwisho." Bila shaka, watu walijua ni Yesu aliyegeuza maji kuwa divai. Kwa hivyo hii ni karamu ya harusi huko Kana ambapo Yesu hubadilisha maji kuwa divai. Kwa njia, Yohana ndiye pekee anayeandika muujiza huo. Baada ya miujiza, baadhi walimwamini.

M. Ishara Nyingine za Miujiza katika Yohana [42:13-47:22]

Muujiza mwingine wa ishara ni yule mtu aliyepooza kwenye bwawa la Bethesda. Maji yanachanganyika, hawezi kuingia. Amekuwa pale kwa miaka 38 akiwa amelala pale, lakini hawezi kuingia. Yesu anasema, “Inuka, chukua mkeka wako, uende nyumbani.” Bila shaka, ni siku gani Yesu hufanya hivi kila mara? Atamponya jamaa huyu, ni kiwete, atachukua mkeka wake na kwenda nyumbani, siku zote siku ya Sabato. Mafarisayo wanamkamata, “Kwa nini unabeba mkeka wako siku ya Sabato?” “Mtu aliyeniponya aliniambia nibebe mkeka wangu. Kwa hivyo ninafanya tu kile nilichoambiwa.” Kwa hivyo ni sura ya 5 kwenye bwawa la Bethesda. Ninapitia tu Get Lost in Jerusalem virtual Jerusalem nikijaribu kuitengeneza mtandaoni. Unapoenda kwenye bwawa la Bethesda, inavutia sana. Kwa kweli wamepata mabwawa ya Bethesda. Wanajua yalipo. Inasema hapo katika Yohana kwamba kulikuwa na koloni tano zilizofunikwa . Nadhani tulitaja hili hapo awali. Katika ngome hizi tano zilizofunikwa,

wamepata vituo vilivyoshikilia ngome hizi ambazo zilikuwa mahali ambapo watu walikuwa wakati huo. Kwa hivyo wameweza kuthibitisha haswa jinsi John alivyoelezea kwa ngome hizi zilizofunikwa kwenye bwawa la Bethesda.

Kulishwa kwa watu 5,000. Kilicho kizuri kuhusu kuliwa kwa watu 5,000 ni kwamba injili zote nne zina kulishwa kwa watu 5,000. Ingawa Yohana anasimulia miujiza mingi ya kipekee; kuliwa kwa watu 5,000, injili zote zina huo. Kwa hivyo hiyo inavutia kwa njia hiyo. Yesu anatembea juu ya maji, baadhi ya injili nyingine zina huo.

Mtu aliyezaliwa kipofu yuko katika sura ya 9. “Ni nani aliyetenda dhambi kwa mtu huyu au wazazi wake hata akazaliwa kipofu?” Yesu anasema “Hapana, hapana, mtu aliyezaliwa kipofu hakuwa na uhusiano wowote na dhambi ya wazazi wake au dhambi yake. Hili linafanyika kwa ajili ya utukufu wa Mungu.” Yesu anachukua pai za matope na kuziweka machoni mwa mtu huyo na kusema, “Hei, kipofu, nenda kwenye bwawa la Siloamu.” Bwawa la Siloamu, kwa njia, yuko juu ya mlima wa hekalu anapofanya jambo hili la matope-machoni na mtu huyo anapaswa kutembea hadi mji wa Daudi. Hiyo ni safari ndefu huko chini. Kipofu huyu anapaswa kwenda hadi kwenye Bwawa la Siloamu. Anashuka na kuosha matope machoni mwake, na anarudi na anaweza kuona. Kisha Mafarisayo na wengine wanaogopa kwa sababu anarudi na anaweza kuona. Sasa wanajaribu kujua kinachoendelea na mtu huyu aliyezaliwa kipofu na sasa anaweza kuona. Je, Yesu alikuwa akifanya hivi? Kwa hivyo kuna ugomvi mkubwa na jamaa huyu asiye na macho ya kutosha. Kwa hivyo huo ni ugomvi mkubwa.

Nataka ujue pia kwa darasa hili zile zilizo na rangi ya manjano. Hizi ni za kipekee kwa kitabu cha Yohana kama vile maji ya divai ambayo ni muujiza mkubwa ambao kila mtu anapaswa kujua. Matope yanapoa machoni Yesu akiponya macho yake tena, hili ni kubwa.

Lazaro alifufuliwa kutoka kwa wafu baada ya siku nne. Wengi wetu tumesikia mahubiri mengi sana kuhusu simulizi hili la Lazaro. Una Maria na Martha dada zake wawili, “Yesu, Yesu, kama ungalikuwa hapa tu.” Wanasema, “Umechelewa siku nne, Yesu. Yule jamaa tayari amekufa. Kwa nini hukuja mapema Yesu? Yesu, utachelewa kwa mazishi yako mwenyewe, Yesu.” Kwa hivyo anachelewa kufika kwenye mazishi ya

Lazaro. Martha anaonekana kuwa mtu mwenye mawazo mengi. Maria anaonekana kuwa mtu aliyejitolea zaidi, ni watu tofauti tu pale. Kwa hivyo lazima uondoe jiwe. “Yesu, hatuwezi kuliondoa jiwe, amekuwa humo siku nne. Atakuwa ananuka sasa.” Walikuwa wamezoea sana kifo. Kifo na kifo vilikuwa katika utamaduni wao. Katika utamaduni wetu tunawaondoa wafu na mzikaji huwatunza na masanduku na kila kitu kinanukia vizuri. Walikuwa wanafahamu sana kifo. Kwa hivyo wangemchukua mtu huyo na kumfunga kwa kitambaa na kuweka manukato juu yake na kumtia humo. Zingeyeyuka baada ya muda. Nyama ingeoza na kisha mifupa ingebaki tu. Wangechukua mifupa na kuiweka mifupa kwenye sanduku la mfupa, sanduku la mifupa, au kuiweka chini ya benchi. Zingewekwa kwenye benchi, mifupa ingewekwa chini ya benchi. Katika nyakati za Agano la Kale wangeiita hiyo "kukusanywa kwa baba zenu." Maana ya kukusanywa kwa baba zenu ni kwamba mmeyeyuka, kwamba nyama yenu imeondoka na walichukua mifupa yenu na kuiweka pamoja na baba zenu waliowekwa kwenye chumba chini ya benchi. Yesu anakuja na kusema, "Lazaro, njoo huku nje" na ghafla Lazaro anatoka nje akitetemeka. Inavutia sana Lazaro akitoka huko. Lazaro anafufuliwa kutoka kwa wafu kama mfano wa Yesu mwenyewe kufufuka kutoka kwa wafu. Ni muujiza mkubwa. Unapaswa kuwajua Lazaro, Mariamu na Martha.

Samaki waliovuliwa katika sura ya 21 wanavua samaki wengi. Tulisema mara ya mwisho mwandishi wa Yohana anaorodhesha idadi halisi ya samaki, samaki 153, hiyo ndiyo alama, inaonekana kwangu, ya mvuvi anayedai kuvua samaki wengi.

Maji hadi Divai: Divai katika Biblia [47:22-49:08]

F: Changanya NU; 47:22-75:28; Divai katika Biblia

Sasa ninachotaka kufanya sasa ni kujadili karamu hii ya harusi huko Kana, ni muujiza wa ishara ambapo Yesu hubadilisha maji kuwa divai. Ninachotaka kufanya ni kupitia majadiliano. Kwa njia, hii ni mojawapo ya majadiliano ambapo ni sawa kutokubaliana na profesa lakini nitakupa maoni yangu, jinsi ninavyoiangalia divai katika Biblia. Ilikuwa mada kubwa nilipokuwa mdogo na bado ni mada kubwa katika utamaduni wetu. Biblia inafundisha nini kuhusu suala la unywaji wa divai na pombe.

Kwa hivyo ningependa kujadili divai katika Yohana 2, karamu ya harusi ya Kana. Kutokana na hilo, tulizungumzia tu kuhusu hilo ambapo mama yake Yesu anauliza na Yesu hubadilisha maji kuwa divai. Anatengeneza galoni nyingi sana, zaidi ya galoni mia moja za divai kwa watu hawa kunywa.

Kwanza kabisa, ulevi ni dhambi. Maandiko yako wazi kabisa. Lakini niruhusu kabla sijafanya ulevi ni dhambi, niruhusu niweke mtazamo chanya kuhusu hili. Hapa kuna Mhubiri 9:7: “Nenda ule chakula chako kwa furaha, unywe divai yako kwa moyo wa furaha, maana sasa Mungu anapendezwa na unachofanya.” Kwa hivyo Biblia haikatazi pombe. Sasa baadhi ya watu wanajaribu kuondoa kitabu cha Mhubiri. Hawapendi Mhubiri. Ni mojawapo ya vitabu ninavyopenda, kuna ukweli mkubwa pale lakini lazima upange mambo. “Nenda ule chakula chako kwa furaha, unywe divai yako kwa moyo wa furaha, maana sasa Mungu anapendezwa na unachofanya.”

O. Ulevi ni Dhambi [49:08-51:59]

Lakini maandiko yanabainisha kwamba ulevi ni dhambi na katika 1 Wakorintho 9 anaorodhesha dhambi mbalimbali, kusema uongo, kuiba, mambo kama hayo, na anaorodhesha ulevi kama mojawapo ya maovu hayo. Una fadhila na maovu na kwa hivyo moja ya maovu ambayo yatazungumziwa sana ni hili la ulevi. Kulewa ni tatizo. 1 Wakorintho 5:11 inasema, "kujitenga na maovu ya walevi." Wagalatia 5:29 ina matunda ya roho na matunda ya mwili. Moja ya matunda ya mwili ni ulevi, kwa hivyo imeorodheshwa katika orodha ya maovu ambayo imetolewa katika Maandiko. Ulevi ni mbaya, lakini hata ulevi lazima uulize, "Hali ikoje hapo?"

Je, kuna yeyote anayekumbuka filamu za John Wayne za zamani? Zamani, John Wayne huenda huko nje na mshale wa Kihindi unapigwa kwenye mguu wake na atautoa mshale kwa mkono wake mwenyewe na atautoa mshale huu uliokwama kwenye mguu wake. Kabla hajautoa mshale kutoka kwenye mguu wake, anafanya nini? Naam, anakunywa whisky. Sasa kwa nini anakunywa whisky? Unatambua, mwanangu aliniambia hivi kwa nini watu wengi hufa wanapopigwa risasi? Sio lazima kwa sababu ya risasi yenyewe, lakini zaidi ni kwa sababu ya mshtuko. Kwa sababu ya mshtuko na mwili

haujui jinsi ya kujibu na mwili unapata mshtuko na mtu hufa kutokana na mshtuko na sio jeraha lenyewe. Kwa hivyo John Wayne anatoa sindano ya whisky, anajaribu kufanya nini? Anajaribu kuua maumivu. Kwa hivyo katika hali fulani, hawakuwa na ganzi kama sisi. Unajua mtu anaenda kwa ajili ya kiambatisho na unasema, "Sitaki ganzi yoyote. Nataka kuichukua kama ilivyo ." Watakata kiambatisho chako na unataka kuwa macho kwa hilo? Lakini zamani, hawakuwa na hivyo kwa hivyo wangepanya nini ni kunywa pombe ili kupunguza maumivu na kisha wangepanya, kama John Wayne alivyovuta mshale. Kuwa mwangalifu. Hata kulewa, katika aina hiyo ya muktadha, kulikuwa na kazi yake katika siku za kale, kumzuia mtu asipate mshtuko. Lakini ulevi, sasa unatambua-- hilo ni jambo nadra sana. Katika kila filamu John Wayne hupigwa risasi, lakini katika maisha halisi watu wengi hawapigwa risasi kila siku kwa hivyo ni nadra sana ambayo mtu angepitia. Vyovyote vile, ulevi ni dhambi na Biblia iko wazi kabisa kuhusu hilo. Sasa hebu tuangalie mambo mengine.

P. Matokeo ya Kunywa Katika Maandiko: Mithali 31 na 23 [51:59-55:31]

Matokeo ya unywaji yameelezwa katika Maandiko. Maandiko hayaachii mawazo yako, yanaelezea mambo. Mithali 31, ninapokuambia Mithali 31, ni nini kinachokuja akilini? Mwanamke mwema, au "VW" lakini bado kuna mama atakayemfundisha mwanawe na hivi ndivyo anavyosema, "Sio haki yako, Lemueli , si haki ya wafalme kunywa divai wala watawala kutamani bia." Kwa maneno mengine, ikiwa wewe ni kiongozi, jiepuche na divai na bia. Huu ni ushauri wa mama, unaweza kusikia mama akirudiwa katika jambo hili. "Sio haki ya wafalme, Lemueli , si haki ya wafalme kunywa divai wala watawala kutamani bia, wasije wakakunywa na kusahau sheria inavyoamuru." Kwa maneno mengine, mtu anapokunywa kupita kiasi, nini kinatokea kwa hisia yake ya maadili ya haki? Ya mema na mabaya? Inashuka.

Nilikulia katika mazingira ambapo nilicheza mpira wa kikapu na mpira wa miguu na michezo mingi wakati wa michezo ya mpira wa kikapu na baada ya michezo, nini kingetokea? Wanaume wangetoka nje na kunywa pombe wakati huo na wanaume ambao wangetoka nje na kujaribu kumlevya msichana. Sasa kwa nini wangemlevya msichana?

Wangejaribu kumlevya msichana kwa makusudi kwa sababu kile ambacho kingetokea ni kwamba, angesahau sheria inaamuru nini na tabia yake ya maadili ingepungua ikiwa wangeweza kumlevya. Hilo ndilo lililotokea katika shule ya upili nilikokulia, ingawa tunatumia vitu vingine leo, ndivyo tulivyotumia zamani. Kwa hivyo mama huyu anawaonya wafalme, "Epuka hili. Ukiwa kiongozi na ukalewa na kusahau sheria inaamuru nini, utamuumiza mtu."

Hapa kuna jingine, na hili ni la kuchekesha kweli. Katika Mithali 23:31-35, "Usiitazame divai ikiwa nyekundu, inapometameta kwenye kikombe, inaposhuka vizuri," sasa unasema mwanadamu, hilo ni tangazo la Budweiser au kitu kama hicho. "Usiitazame divai ikiwa nyekundu, inapometameta kwenye kikombe, inaposhuka vizuri. Mwishowe huuma kama nyoka, huuma kama nyoka. Macho yako yataona mambo ya ajabu na akili yako itafikiria mambo ya kutatanisha. Utakuwa kama mtu anayelala juu ya bahari kuu, amelala juu ya nguzo," unaona mashua hii juu ya bahari kuu ikiwa na nguzo na mlingoti ukienda huku na huko na utakuwa kama mtu anayelala juu ya nguzo juu ya bahari kuu. "Walinipiga,' utasema, 'lakini sikuumia. Walinipiga lakini sihisi. Ninaweza kuamka lini ili ninywe tena?'" Chukua mwana-kondoo, mpe divai kidogo na ghafla anageuka kuwa simba. "Haya mimi ni mtu mgumu sasa. Unaweza kunipiga lakini sitahisi. Ninaweza kuvumilia hili" kwa sababu mtu amelewa na hivyo jambo hili la kunywa divai na kuwa jasiri na nadhani sote tumewaona watu na tulikuwa na marafiki kama hao, wangeanzisha ugomvi. Kwa kawaida hawangeanzisha ugomvi lakini unawapa bia chache na ghafla jamaa huyo ndiye mtu jasiri mkubwa sasa.

Swali: Faida na Hasara za Kunywa na Aina Tatu za Mvinyo [55:31-59:27]

Hapa kuna jingine kutoka Mithali 23:20: "Usijiunge na wale wanywao divai nyingi, wala walafi, kwa maana walevi na walafi huwa maskini." Kwa maana walevi na walafi huwa maskini na sote tumewaona watu wanaopenda pombe na kuona jinsi inavyowaongoza kwenye umaskini maishani mwao. Wanaswa katika mzozo huu wa kushuka kwa sababu wamelewa. Inasema, "Walevi na walafi huwa maskini na usingizi huwavaa matambara." Kwa hivyo ni onyo, kusema kuna uhusiano kati ya kunywa kupita

kiasi na umaskini wa mtu na kusema kuwa mwangalifu na mambo haya.

Mithali ina sehemu chache kuhusu hili lakini divai ilitumika kama dawa siku hizo. Kwa hivyo Paulo, katika 1 Timotheo 5:23 na inayofuata, Paulo anamwambia Timotheo, "Acha kunywa maji. Kunywa divai kidogo kwa ajili ya tumbo lako." Naam, inaonekana Timotheo - na kama umewahi kusafiri Mashariki ya Kati, unajua kuhusu kunywa maji. Ukinywa maji katika utamaduni huo, uko katika shida kubwa. Wana bakteria katika maji yao ambayo yatakufanya upoteze maji kwa siku 2, 3, au 4 kwa sababu maji hayafai. Kuna bakteria ndani ya maji. Njia pekee unayoweza kufanya hivi, na ninamwambia mtu yeyote anayesafiri, utakunywa maji hayo? Afadhali uwe na usambazaji mzuri wa Imodium AD ili kukuzuia kwa sababu utaugua ukinywa maji hayo. Ndiyo maana watu wengi huweka maji kwenye chupa huko leo. Lakini Paulo anamwambia Timotheo "kunywa divai kidogo kwa ajili ya tumbo lako." Je, divai inaua bakteria? Ndiyo. Kwa hivyo unakunywa divai kidogo kwa ajili ya tumbo lako na hutapata tatizo la aina hii.

Ilitumika kama dawa ya kutuliza maumivu. Unakumbuka katika Luka 10:34 na kufuatiwa na Msamaria Mwema. Msamaria Mwema anamchukua mtu aliyepigwa sana na anafanya nini? Anatuliza majeraha kwa kumimina divai kwenye majeraha ili kusaidia bakteria na vitu mbalimbali. Divai inatumika kwenye jeraha. Hii ipo katika Luka 10. Kwa hivyo inatumika kama dawa ya mchakato wa uponyaji na kusaidia katika hilo.

Katika Maandiko Matakatifu, kuna aina tatu za divai sasa na hii inarudi kwenye Agano la Kale, lakini kuna *sheker*, ambayo mara nyingi hutafsiriwa kama "kinywaji kikali," *yayin*, ambayo ni divai ya kawaida tu, na kuna *tirosh*. *Tirosh* inasemekana kuwa "divai mpya" na kwa hivyo maneno hayo matatu, *sheker*, *yayin* na *tirosh* kwa divai kali, divai ya kawaida, na divai mpya ni mengi ya yale yaliyoagizwa katika Agano la Kale. Niseme, ninapoangalia hii ... kinywaji kikali kina nguvu ya kukufanya unywe. Divai, hakuna shida. Kwa njia, niseme. Unakumbuka Melkizedeki alitoka kwa Ibrahimu na wakala chakula pamoja kwa kutumia divai? Kwa hivyo hapa unamkuta Melkizedeki kama mtu wa Kristo katika Agano la Kale pamoja na Ibrahimu, wakinywa divai katika mlo wa pamoja katika Agano la Kale. Ilitumika katika Kumbukumbu la Torati 14:26. *Yayin* ilitumika katika kutoa baraka. Hata Madame Wisdom, ambayo inavutia sana katika

Mithali 9:2, sio Madame Folly. Madam Folly katika methali anatofautishwa na Madame Wisdom, lakini Madame Wisdom huandaa divai kwa ajili ya kijana huyo. Kwa hivyo, hata Madame Wisdom huandaa hii.

Kwa njia, pia ilikuwa tatizo katika ulimwengu wa kale. Una binti za Loti katika Mwanzo 19, wanamlevya kisha wanampa mimba baba yao, lakini wanamlevya kwanza. Unaweza kuona aina hiyo hiyo ya kitu, wanamlevya na hajui anachofanya.

R. Mambo Ambayo Biblia HAIFUNDISHI: Ushirika na Kujizuia [59:27-64:07]

Sasa haya ni baadhi ya mambo ambayo Biblia haifundishi kuhusu pombe. Kwanza kabisa, ushirika haukuwa divai halisi. Nilipokuwa mtoto walisema, “Hapana, hapana, Yesu katika ushirika ulikuwa juisi ya zabibu. Ilikuwa divai mpya.” Ninapaswa kutaja pia, katika divai mpya, hii inavutia, divai hiyo mpya, kumbuka katika Matendo 2 na Sikukuu ya Pentekoste na roho ikishuka juu ya Petro na Petro wakinena kwa lugha zingine na watu hawa wote wako pale Pentekoste. Watu walimshtaki Petro kwa kulewa glukosi, au divai mpya. Kwa hivyo, hata divai mpya katika Matendo 2 ina uwezo wa kuinywa. Ninachosema ni hiki. Unapokuwa na juisi ya zabibu na unaivua na kuiponda na kutengeneza juisi kutoka kwayo, hiyo inakaa kwa muda gani kwenye juisi ya zabibu ikiwa huna jokofu? Naam, unasema, “Washa jokofu lako tu!” Ndiyo sawa. Miaka elfu mbili iliyopita watu hawa hawakuwa na jokofu kama sisi. Walikuwa wakifanya mambo kadhaa na barafu, baadhi ya mambo chini ya ardhi, lakini bado si kama tuna jokofu. Kwa hivyo juisi ya zabibu ingegeuka kuwa divai mpya haraka sana. Tunazungumzia siku 2, 3, au 4 na mambo haya yatageuka kweli. Kwa hivyo divai mpya haimaanishi kwamba haikuwa na kileo chochote ndani yake. Hata divai mpya, katika Matendo 2, ilikuwa na uwezo wa kumfanya mtu alewe.

Ushirika. Yesu alisema, “Chukueni kikombe hiki” na kikombe hiki kilikuwa na divai ndani yake na kimeelezewa katika Maandiko. Divai ilikuwa ikitumika katika kikombe cha ushirika. Wengi wenu huenda makanisani, ukienda kanisa la Anglikana, una kikombe kimoja nadhani kwangu mimi kilikuwa kanisa la St. Andrews huko Yerusalemu, kanisa la Presbyterian la Uskoti huko. Katika kanisa hilo walipopitisha

kikombe, walipopitisha kikombe, kilikuwa kikombe kimoja kwa kanisa lote kwa hivyo kila mtu anachukua kutoka kikombe kimoja. Nilikuwa na wasiwasi kwamba ningegua kutoka kwa mtu mwingine lakini inaonekana divai hiyo inasaidia katika suala hilo, ikizuia bakteria, lakini kuna kikombe kimoja kinachotumwa kote. Mekanisa mengi hutoa divai katika ushirika wao, ingawa nimekuwa na ibada za ushirika ambapo hutoa juisi ya tufaha. Lakini baadhi hufuata desturi inayomrudia Yesu, ya kutumia divai katika kikombe. Kwa njia, divai katika kikombe inarudi kwenye ibada ya Pasaka na Wayahudi wamekuwa wakifanya ibada ya Pasaka kwa zaidi ya miaka 3000 sasa na Wayahudi hutoa divai katika kikombe chao. Yesu anakula mlo wa Pasaka kwa hivyo kulikuwa na divai kwenye kikombe na *matzo*, mkate usiotiwa chachu, ambao ni kutoka kwa ibada ya Pasaka. Yesu alikuwa akifanya hivyo na wanafunzi wake. Ukienda kwenye sinagogi la Kiyahudi hata leo, utapata divai kwenye kikombe.

Kwa hivyo Biblia haifundishi kujizuia popote. Watu pekee waliojizuia walikuwa watu ambao, mtu fulani alileta hili darasani, Wanaziri, ikiwa unakumbuka kurudi kwenye Hesabu 6. Watu, kama vile Samsoni ambaye alikuwa Mnaziri tangu kuzaliwa, na hawakupaswa kula bidhaa yoyote ya zabibu ikiwa ni pamoja na zabibu kavu na zabibu, si divai tu. Samweli alikuwa Mnaziri mwingine. Tunaingia katika Agano Jipya na mtume Paulo anaapa Mnaziri na anaenda Yerusalemu kukata nywele zake na kuzichoma kwenye madhabahu ili kukamilisha nadhiri ya Mnaziri. Watu wangeweza kuchukua nadhiri ya Mnaziri au wangeweza kuwa Mnaziri tangu kuzaliwa. Baadhi ya watu wanafikiri Yohana Mbatizaji alikuwa Mnaziri tangu kuzaliwa na hakula bidhaa za zabibu au kugusa maiti na kuacha nywele zake zikue. Nyakati nyingine, unaweza kuchukua nadhiri ya Mnaziri kwa miaka michache kisha kukamilisha nadhiri yako ya Mnaziri na haikuwa kitu ulichofanya kwa maisha yako yote. Lakini hata hivyo, katika Biblia, nadhiri ya Mnaziri ambayo ilikuwa nadhiri maalum kwa watu wachache sana katika Agano la Kale. Yesu, kwa njia, hakuwa Mnaziri. Yesu alikunywa divai na hata kama ilikuwa juisi ya zabibu, Mnadhiri hangeweza kunywa *chochote* kutoka kwa zabibu. Yesu alikuwa Mnadhiri, kumaanisha alikuwa kutoka mji wa Nazareti. Lazima utenganishe hizo.

S. Kwa Nini Dkt. Hildebrandt Hanywi Pombe [64:07-67:07]

Biblia haifundishi kujizuia. Kwa hivyo unasema, “Sawa, Hildebrandt, unafundisha mambo haya yote chanya kuhusu divai, turudi upande mwingine.” Nadhani kuna matatizo makubwa katika utamaduni wetu. Nina takwimu hapa, ambazo zimepitwa na wakati sasa, kwamba Amerika, zaidi ya watu 200,000 hufa kila mwaka kutokana na matukio yanayohusiana na pombe na pombe, ajali, na magonjwa. 200,000. Hiyo ni idadi kubwa ya watu wanaokufa. Miaka miwili ya hiyo ni zaidi ya waliokufa katika Vita vya Vietnam. Kuna gharama kubwa sasa na unafikiria ni mara ngapi hizi zilikuwa nje kwenye mashua na walikuwa wakisherehekea, hii ilikuwa Rhode Island, na mashua inazama na kuzama na hawa watu watatu waliokuwa wamelewa waliishia kuzama, kwa hivyo tumeona hili likitokea. Nilikuwa na rafiki mzuri, jina lake lilikuwa Eric. Nilimfundisha Eric, alikuwa na nywele nyekundu na alikuwa kijana mchangamfu, mtu mwerevu na mtoto mzuri sana. Nilimpenda sana, nilimpenda tu mtoto huyu na anarudi nyumbani katika eneo la Philadelphia. Ametoka, anarudi kutoka kwenye tamasha la Kikristo au kitu kama hicho, na ni saa nane au tatu asubuhi na mlevi anaendesha ishara ya kusimama, hii iko vijijini Pennsylvania, anapitia na kumfunga Eric na kumuua papo hapo [Taz. Monica DeMello, 2013]. Katika ajali hizi zote, nini kinatokea? Mlevi anaondoka, lakini rafiki yangu Eric yuko ardhini leo, amekufa kwa sababu mlevi alimpiga na kumuua. Hilo linanikasirisha. Eric alikuwa na maisha yake yote mbele yake. Alikuwa anaenda kufanya dawa za awali na alikuwa na akili za kufanya hivyo, alikuwa amejiandaa kwa hili na aliuawa na mlevi. Nilikuwa nikishauriana na mwanamke anayeitwa Karen na mumewe alikuwa mlevi na angerudi nyumbani, akachukua mbili kwa nne na alikuwa akiingiza ukutani mwa nyumba alipokuwa amelewa. Na angeamka asubuhi iliyofuata na kuendelea kuwapiga wavulana wake kwa sababu alidhani waliwaweka wawili kwa wanne ukutani lakini ndiye aliyewaweka wawili kwa wanne ukutani alipokuwa amelewa na hakuweza kukumbuka kufanya hivyo kwa hivyo alifikiri ni wanawe. Umeona uharibifu ambao ulevi hufanya katika familia na hilo hufanya nini kwa familia? Unapata baba ambaye anakunywa pombe kila wakati na ni hali ya unyanyasaji kwa mke na kwa wavulana. Unajua ni nini kibaya sana? Inanivutia sana pia, kwamba Karen, mumewe alikuwa mlevi

na alikunywa pombe kila wakati na alikunywa kupita kiasi na aliwadhuru sana wavulana hao wawili. Ungefikiri kwamba wavulana hao wawili watakapokua wangemwona baba yao na kuacha njia zake. Unajua kilichotokea wavulana hao walipofikisha miaka 17 au 18 unajua wanachofanya? Pia wanakunywa pombe, kama baba yao. Kwa hivyo una hii ikitokea kizazi hadi kizazi na inasikitisha sana.

T. Uovu wa Ulevi [67:07-71:02]

Inakadiriwa, na takwimu hii inarudi nyuma hadi miaka ya 1970, dola milioni 50 ndizo ambazo unywaji pombe hugarimu watu wa Marekani. Sasa hiyo ni mwaka wa 1975, unaweza kufikiria ni jambo la kushangaza sasa. Nusu ya vifo vya barabarani ni matokeo ya pombe, unywaji pombe na kuendesha gari. Pombe inahusika kiasi gani katika wizi? Pombe inahusika kiasi gani katika ubakaji unaoendelea nchini mwetu? Shambulio? Mauaji? Ni kiasi gani kati ya hivyo vinahusika na pombe pia? Theluthi moja ya visa vya kujiua vinahusisha ulevi. Kwa hivyo ni jambo kubwa. Matokeo yake, nimechukua msimamo wangu binafsi sasa na haujafanikiwa, nitaelezea tu hili, kuna faida na hasara zake. Nimegundua kuwa mengi ya haya ni mabaya sasa. Nyumbani kwangu, sinywi pombe. Mimi ni mlevi wa chai, Chuo cha Gordon kingeniruhusu nje ya chuo kikuu. Ninaweza kunywa divai pamoja na milo, hakuna tatizo kutoka chuoni ninapofundisha. Hata hivyo, nimechukua msimamo wa kujizuia kabisa. Sina pombe nyumbani kwangu. Kwa kweli nachukia ulevi na nachukia kile kinachowatendea watu ninaowajua, kama nilivyosema rafiki yangu wa karibu Eric amekufa. Mume wa Karen amefanya mambo mabaya ya kila aina na nimeona mengi tu. Shemeji yangu David, ambaye ni rafiki yetu, miongo michache iliyopita, alikuwa akinywa pombe kupita kiasi tena na kuchukua lori lake la \$30,000 na kugeuka kushoto mbele ya mtu, akajaza lori lote. Kimsingi amepoteza kila kitu, serikali ilikuwa ikimtafuta kwa kile alichofanya. Anaishia kuja nyumbani kwetu na tukamweka kwa takriban miezi sita alipokuwa akijirekebisha. Tulichukua kila kitu ambacho mtu huyo alikuwa nacho nyuma ya gari letu. Alikuwa seremala mtaalamu na ametengeneza pesa nyingi zaidi kuliko nitakazopata maishani mwangu na bado aliingia tu katika unywaji huu wa pombe na sherehe na imeharibu maisha yake mengi na uwezo

wake.

Kwa hivyo nachukia ulevi. Mara nyingi nimewaambia watu kwamba kama ulevi ungekuwa mtu na ungeingia darasani mwangu na ningekuwa na uwezo, kwa mikono yangu mitupu, wa kuuua na kuuangamiza kwa mikono yangu mitupu, ningefanya hivyo mbele ya wanafunzi 100 katika Chuo cha Gordon na nisingejali. Ningefukuzwa kazi na kufukuzwa shuleni lakini ni sawa. Kama ningeweza kuokoa ulimwengu kutokana na ulevi na uharibifu uliosababisha... Ninauchukia na uharibifu uliosababisha. Kwa hivyo ninachukua msimamo wangu binafsi kuhusu kujizuia.

Je, Biblia inafundisha hivyo? Hapana, haifundishi hivyo. Ni jambo langu mwenyewe kwa sababu ya Eric na wengine kwamba nimeitikia na labda ni kuzidisha kwa upande wangu. Ni jambo la kejeli kwangu kwamba watoto wangu wote wanakunywa pombe kwa hivyo ni jambo la kuchekesha kwamba mimi huchukua msimamo wa kujizuia na unasema, "Umewaweka kwa hilo kwa sababu ulichukua mstari mgumu sana kwa hivyo wanaenda kunywa." Inawezekana ni kweli lakini najua lazima niwe mwaminifu kwangu mwenyewe, sio kwa watoto wangu tu.

Na pia nataka kuwa mwangalifu. Nina rafiki yangu Niles, rafiki yangu mkubwa, na labda ana umri wa miaka 68 sasa na anakumbuka watoto wake, alisema binti yake alienda nyumbani kwa mjomba wake, na mjomba akampa binti yake pombe na msichana huyu alikuwa mlevi na mara tu alipoionja, alikuwa amevutiwa nayo. Kwa miaka ishirini hivi ya maisha yake aliishia kwenye ulevi kwa sababu ya ulevi. Nadhani ameiacha sasa lakini ilikuwa kama miaka ishirini ya maisha yake ilivurugwa kuhusu ndoa baada ya ndoa. Ninapendekeza tu kwamba naichukia sana.

U. Kujizuia Laini, Uhuru wa Kikristo, na Ndugu Dhaifu [71:02-75:28]

Nadhani ningechukua msimamo wa kujizuia. Kwa maneno mengine, nilipokuwa Israeli, kwa mfano, tulikuwa na marafiki wazuri, Perry, Elaine, tuligawanya nyumba kwa \$45 kwa mwezi. Ilikuwa nafuu sana na walijua kwamba sikunywa pombe na tulienda nyumbani kwa mwanamke huyu. Ora , yeye ni mmoja wa wataalamu wanaoongoza duniani kuhusu Sinai. Kwa hivyo tutashuka Sinai kwa wiki tatu na kutembea kwa wiki

tatu jangwani. Ilikuwa uzoefu wa ajabu, lakini tunaenda nyumbani kwa Ora na kwanza kabisa, tuko Yerusalemu, katika nchi ya kigeni, na huko Yerusalemu wanakunywa divai pamoja na milo yao. Kwa hivyo Ora anatoka na kujaza glasi ya divai ya kila mtu. Kutokunywa divai kungekuwa tusi kwake. Lakini nasema, "Hei, nitakunywa divai" na mimi binafsi, kwa kawaida sifanyi hivyo lakini sitaki kuwa kikwazo kwake kwa hivyo nitakunywa divai. Baadaye nilijifanya kama nimelewa na baada ya kutoka kwenye nyumba ya Ora nilitoka nje na kuanza kutembea kwa njia ya kuchekesha na kugongana na vitu na kujifanya kama nimelewa na waliniangalia tu na walinitendea kawaida, ingawa nilikuwa najifanya kama nimelewa. Kwa hivyo niligundua, "oh, sawa" kwa hivyo nilianza kujifanya kawaida tena, ambayo ni karibu sana. Nakumbuka mwishoni mwa mwaka tulipokuwa tunaondoka na Perry na Elaine walikuwa wakiishi na tulikuwa tukifikiria mwaka ambao walisema, "Oh, tunakumbuka ulipolewa" kwa hivyo niliwadanganya *na* ilikuwa ya kuchekesha kidogo.

Kwa vyovyote vile, kuna mambo mengine machache yanayochangia hili. 1 Wakorintho 6:12 inasema, "Mambo yote ni halali kwangu, lakini si mambo yote yasiyo na faida." Nadhani jambo langu ni kupata mambo mema maishani na kufuata mambo mema. Ninawaona watu wakivutiwa na kujaribu kucheza kwenye mistari kila mara, kuona ni kwa kiasi gani wanaweza kupita mipaka. Jambo langu ni kwamba, sitaki kupoteza maisha. Maisha ni mafupi sana. Sitaki kupoteza maisha kwenye mambo mabaya. Nataka kutumia maisha kwenye mambo mazuri, mambo bora zaidi. Mambo mazuri ni yapi? Mambo mazuri ni kutumia muda kuzungumza na mkeo, kutazama sinema na familia yako, kutoka nje na kufanya mambo na familia yako na marafiki na mambo kama hayo. Kwa hivyo fikiria hilo.

Hoja ya ndugu dhaifu nadhani ina nguvu pia. Ikiwa mtu atakuona ukinywa pombe, basi anaweza kutumia hiyo kama kisingizio cha kusema "Kama vile anaweza kunywa, kwa hivyo naweza kunywa." Sasa, najua hiyo ni hoja ya kipumbavu lakini baadhi ya watu wanaweza kufanya hivyo na sitaki mtu yeyote anielekezee kidole na kusema "Wewe ndiye uliyenianzisha. Niliona ulichofanya na kwa hivyo nikaenda nikakifanya." Kuwa mwangalifu kuhusu ndugu yako dhaifu, kutoka Warumi 14. Watu wengine

wanasema ikiwa una shaka kuhusu jambo fulani, usifanye na swali lingine kubwa ni, "Je, lengo kuu la mwanadamu ni lipi?" Acha nikuulize Katekisimu ya Westminster: "Je, lengo kuu la mwanadamu ni lipi? Kumtukuza Mungu na kumfurahia milele." Kwa hivyo lazima niulize, je, shughuli hii ninayopendekeza hapa inamtukuza Mungu na kunisaidia kumfurahia milele? Lakini tena, lazima uulize. Uko katika nchi ya kigeni na hutaki kuwaudhi watu. Kwa hivyo mimi huchukua msimamo wa kujizuia polepole pembeni. Harusi ya binti yangu angekunywa champagne, ingawa naichukia champagne.

Kwa hivyo haya ni baadhi tu ya tafakari kuhusu jambo hili la aina ya maji hadi divai. Mawazo zaidi 1 Wakorintho 6:12 na hoja ya ndugu dhaifu katika Warumi 14. Katika uhuru wa Kikristo, niko huru kufanya hivyo. Swali ni, je, ni nzuri, je, ni bora zaidi, je, itakuwa ya kujenga, je, itakuwa na manufaa kwa watu wengine? Mapenzi yanahitaji nini? Kwa hivyo hayo yangekuwa mambo - kwa hivyo ndiyo maana naiita kujizuia kwa upole na kwa kiasi kikubwa mimi hujizuia kwa heshima ya rafiki yangu Eric na watu wengine ambao nimewajua ambao wamepambana na hili.

V. Kwa Nini Yohana Aliandika [75:28-79:11]

G: Unganisha V- AA; 75:28-99:03; Uungu wa Kristo katika Yohana

Sasa, tunazungumzia kwa nini Yohana aliandika. Tunaposema Yohana aliandika kwa sababu ya imani: "Nimeandika mambo haya ili mpate kuamini kwamba Yesu Kristo ni Mwana wa Mungu na kwamba kwa kuamini mpate kuwa na uzima kwa jina lake." Kwa hiyo ndiyo maana anaandika. Mojawapo ya vipengele ambavyo Yohana anaandika basi, ni kwamba Yesu ni Mungu. Watu kadhaa Irenaeus na wengine wameunganisha hili na makosa ya Cerinthus . Inaonekana kulikuwa na mtu huyu katika kanisa la kwanza ambaye baadhi ya watu wanasema kitabu cha Yohana kinaandika ili kupinga makosa ya Cerinthus . Baadhi ya makosa ya Cerinthus ni kwamba Yesu alikuwa mtu ambaye Mungu alimshukia. Kwa hivyo Yesu Kristo alikuwa mwanadamu tu, roho ya Mungu humjia, hufanya miujiza, hufa msalabani na Roho kisha humwacha Yesu. Yeye si Mungu. Yeye ni mwanadamu ambaye Roho wa Mungu humjia na alipofufuka, alifufuka kiroho tu na anapokufa, Roho humtoka. Kwa hivyo roho wa Mungu anamjia *Yesu* , ambaye ni mtu wa

kawaida tu wa kinu na kisha Roho anamjia na anafanya mambo yake, anakufa, Roho anamwacha. Yesu hafufuki kimwili kutoka kwa wafu, anafufuka kiroho. Kwa hivyo haya ni makosa ya Cerinthus , kwamba Yesu alikuwa Kristo hakuwa Mungu bali kwamba alikuwa mwanadamu aliyekuwa na Roho.

Sasa, kuna kundi lingine katika nyakati za kisasa pia, linalosema Yesu Kristo si Mungu. Yeye ni *mungu* , yeye si *Mungu* , na hawa wangekuwa Mashahidi wa Yehova na wengi wenu mmekuwa na Mashahidi wa Yehova, wiki iliyopita tulikuwa nyumbani na wanawake wawili walikuja mlangoni ambao walikuwa Mashahidi wa Yehova na hivi ndivyo wanavyoshikilia. Yesu Kristo ni *mungu* , Yesu Kristo si Yehova Mungu.

Yehova Mungu, na ndiyo maana wanajiita Mashahidi wa Yehova, kwa sababu wanamshuhudia Yehova, Yesu ni *mkuu* , si *Mungu* . Kwa hivyo Yesu alikuwa mwana wa Mungu, aliyeumbwa na kwa hivyo yeye ni mdogo kuliko Yehova Mungu. Yesu anasema kwamba Baba ni mkuu kuliko mimi. Ikiwa Yesu anasema Baba ni mkuu kuliko mimi, wanasema katika Yohana 14:28, basi Yesu si Mungu Mungu. Yeye ni *mungu*, lakini si *Mungu*. Kwa hivyo inasema katika Wakolosai 1:15 kwamba Kristo ndiye mzaliwa wa kwanza wa uumbaji. Yeye ndiye mzaliwa wa kwanza kwa hivyo yeye si *Mungu* kwa sababu alikuwa mzaliwa wa kwanza na *Mungu* ni wa milele. Tatizo la neno "mzaliwa wa kwanza" ni, na unaona Baba wa *Mungu* ni mkuu kuliko mimi, Yesu alikuwa mwanadamu kwa hivyo wakati huo katika uwepo wake Yesu alikuwa mwanadamu. Kwa hivyo Baba ni mkuu kuliko yeye wakati huo, akizungumzia ubinadamu wake. Ni kuzungumza kuhusu mzaliwa wa kwanza wa uumbaji si kwa maana kwamba yeye ndiye aliyezaliwa kwanza, lakini kwamba yeye ndiye mkuu, kama mzaliwa wa kwanza ambaye ni cheo cha heshima. Haizungumzii wakati alipozaliwa bali kwamba alikuwa mzaliwa wa kwanza wa uumbaji na ndiye bora zaidi wa uumbaji.

W. Tafsiri Potofu ya Mashahidi wa Yehova [79:11-85:07]

Kwa hivyo unafanyaje kazi na hili? Ungesema nini? Tuseme Mashahidi wa Yehova wanakuja mlangoni pako. Ungethitishaje kwamba Yesu Kristo si *mungu* , bali *ni Mungu*? “Hapo mwanzo kulikuwako Neno, na Neno alikuwa pamoja na *Mungu*, na

Neno alikuwa Mungu.” Katika Tafsiri ya Ulimwengu Mpya ya Mashahidi wa Yehova, inasema, “Hapo mwanzo kulikuwako Neno, na Neno alikuwa pamoja na Mungu, na Neno alikuwa *mungu*.” Neno *logos* [neno] lilikuwa *Mungu*, si Mungu. Kwa hivyo Yesu alikuwa Mungu, si Mungu. Wanatumia hili basi, katika Yohana 1:1. Lakini tatizo ni kwamba hilo silo hasa linalosema.

Kwa hivyo hebu tuangalie baadhi ya kauli za uungu hapa katika kitabu cha Yohana. Kwa hivyo nataka kupitia kitabu cha Yohana na kwa njia, niseme ninapofanya hivi kwamba Mashahidi wa Yehova watakuwa na hoja za kupinga kila kitu nitakachosema. Walikuwa na misemo hii mizuri. Yote yamekosea, lakini kwa namna fulani wameingizwa akilini katika hili na kwa namna fulani wanaona mambo kwa njia fulani na ni kama "usinichanganye na ukweli" wakati hiyo haifanyi kazi. Kwa hivyo hapa kuna baadhi ya kauli za uungu tunapopitia kitabu cha Yohana.

Yohana 1:1 inasema, “Hapo mwanzo kulikuwako Neno [*logos*] naye Neno alikuwa pamoja na Mungu [*theos*] naye Neno alikuwa Mungu.” Na neno halikuwa *mungu*, halisemi hivyo, bali “neno alikuwa Mungu.” Ukiangalia Toleo la King James, ndivyo linavyosema. Toleo la King James lilitengenezwa mwaka wa 1611. Nenda kwenye tafsiri ya NIV, iliyofanywa mwishoni mwa karne ya ishirini na kisha ikafanywa upya. NIV ya hivi karibuni zaidi mwaka wa 2010, waliibadilisha kidogo na kuifanya iwe sahihi zaidi, “na neno alikuwa Mungu.” NASB inajaribu kuwa halisi sana na inasema, “Neno alikuwa Mungu.” NLT, ambayo ni Tafsiri Mpya ya Maisha ambayo ni huru zaidi na aina sawa ya nguvu inasema, “Neno alikuwa Mungu.” NRSV inayotumika Uingereza imefanywa na wasomi wengine wazuri kama ilivyo NIV na wengine na inasema, “na Neno alikuwa Mungu.” ESV inasema kitu kile kile, NAB, Biblia Mpya ya Marekani, Biblia inayotumiwa na Wakatoliki, inasema kitu kile kile. “Hapo mwanzo kulikuwako Neno, naye Neno alikuwa pamoja na Mungu, naye Neno alikuwa Mungu.” Tafsiri hizi zote zinakubaliana. Kama hujui Kigiriki, ni sawa una tafsiri hizi zote zinazosema kitu kimoja.

Kisha Mashahidi wa Yehova huchukua Tafsiri yao ya Ulimwengu Mpya na inasema "mungu." Wakati wasomi hawa wote ambao wamefanyia kazi mambo haya

mengine wamesema "Hapana. Ni 'na Neno alikuwa Mungu,'" na wana Biblia yao ndogo ya kidini na lazima useme, "Hapana, hawa jamaa wanatafsiri vibaya." Hakika, wanatafsiri vibaya na Kigiriki kinasema, "na Neno alikuwa Mungu." Nembo *ilikuwa* Mungu. Kwa hivyo wametafsiri vibaya hilo lakini unachoweza kusema ni kwamba tafsiri hizi zingine zinafanywa na watu wengi katika madhehebu tofauti kuanzia Wakatoliki hadi Waprotestanti hadi Waingereza hadi Wamarekani hadi kote mahali na kimsingi ndivyo Kigiriki kinavyosema. Kwa hivyo unataka kuendelea na hilo mwishowe.

Mashahidi wa Yehova watakuja kwenu kila mara na kusema, "Kwa Kigiriki hii inamaanisha." Sasa wengi wenu hamjui Kigiriki kwa hivyo mtasema, "Sijui Kigiriki." Hili hapa jambo lililonipata. Niko nje mahali panapoitwa Ziwa Winona, ambapo tulikuwa tukiishi, na niko ufukweni ng'ambo ya barabara kutoka nyumbani kwetu na binti zangu wawili wanaogelea katika Ziwa Winona na nimekaa ufukweni na nilikuwa nje tu kwenye jua, nikiwatazama wasichana wangu wakiogelea na nina Agano Jipya la Kigiriki hapo. Kwa hivyo ninasoma Agano Jipya na ghafla, jamaa huyu shahidi wa Yehova ananijia na kusema, "Hei!" na anaanza kufanya bogey ya Shahidi wa Yehova kwa hivyo ninaenda naye huku na huko na huko na anafanya kosa la kusema, "Kwa Kigiriki inamaanisha neno lilikuwa *ag od*" na nikasema, "Kweli? Nimetokea tu kuwa na Agano Jipya la Kigiriki hapa na nilikuwa nalisoma tu." Kwa hivyo ninafungua Yohana 1:1. Lazima unijue, mimi ni mtu mkorofi, kwa hivyo nilichofanya ni kumpa Agano Jipya langu la Kigiriki kichwa chini. Ni kitu gani cha kwanza unachotaka kuona mtu akifanya anaposoma kitabu na kikiwa kimepinduka juu? Unataka kuwaona wakikigeuza, sivyo? Ninampa kichwa chini na anaanza kukitazama Kigiriki. Ni wazi hawezi kusoma Kigiriki lakini aliniambia tu " kwa Kigiriki hii inamaanisha" na mwishowe anakata tamaa na kunirudishia kitabu. Hakuwahi kukigeuza upande wa kulia juu. Ninaweza kuwa mzuri katika Kigiriki au Kiebrania, labda bora zaidi, lakini siwezi kukisoma kichwa chini hivyo. Kisha jamaa huyu anasema, "Siwezi kusoma Kigiriki" kwa hivyo hakuelewa kabisa kwamba alikuwa akinidanganya tu. Hakujuu inasema nini. Ukweli wa kweli ni kwamba "hapo mwanzo kulikuwa na Neno na Neno alikuwa pamoja na Mungu na Neno alikuwa Mungu" na hivyo ndivyo Kigiriki kinapaswa kutafsiriwa hapo na kwa hivyo

wamekosea. Sitaacha mstari huo kwa sababu ni mstari mzuri. Kwa sababu tu wanatafsiri vibaya haimaanishi kwamba nitauacha. Kwa hivyo katika Kigiriki Yohana anasema *nembo* zina sifa ya Mungu na ndiyo maana inaacha kiambatisho dhahiri "the" hapo. Vyovyote vile, kuna sababu zingine tunazopitia katika Kigiriki lakini tutahifadhi hiyo kwa darasa la Kigiriki. Nyote mnapaswa kuchukua Kigiriki!

X. Kauli za Uungu katika Yohana 8:58 na 9:38 [85:07-88:28]

Sasa hapa kuna jingine. Yohana 8:58, ngoja nitoe hili kutoka kwa maandishi hapa kwa sababu nataka kutoa muktadha kidogo. Yohana 8:58 Yesu anapingana na anasema, “Mnadhani ninyi ni nani sasa?” Yesu akajibu. “Nikijitukuza mwenyewe, utukufu wangu hauna maana. Baba yangu ambaye mnadai kuwa Mungu wenu ndiye anitukuzaye, na ingawa hamjui, mimi namjua.” Wakamwambia. “Wewe hujatimiza miaka hamsini bado. Baba yako Ibrahimu alifurahi alipoona siku yangu, naye akaiona, akafurahi.” Wakamwambia, “Wewe hujatimiza hata miaka hamsini! Nawe umemwona Ibrahimu?” “Nawaambia kweli, Yesu akawaambia, ‘Kabla Ibrahimu hajazaliwa, mimi niko.’”

Unaposikia msemu huo "Mimi ndiye" na unawafikiria Wayahudi, Wayahudi wanaitikiaje hili? Yesu alisema, "Kabla ya Ibrahimu kuwako, Mimi ndiye." "Wakaokota mawe ili wampige, lakini Yesu akajificha, akajitenga na umati." Kulikuwa na tatizo gani na hilo? Kwa nini walichukua mawe ili wampige? Kwa sababu Yesu alidai tu kuwa Mungu. Katika Agano la Kale, kama ningewaambia "Mimi ndiye," "Mimi ndiye niliye" ni nani? Hivi ndivyo Mungu Yehova alivyojitambulisha katika kichaka kilichokuwa kikiwaka moto katika Kutoka 3:14. "Mimi ndiye niliye." Huyu ni Yehova na kwa hivyo anaposema "Kabla ya Ibrahimu kuwako, Mimi ndiye" Wayahudi walielewa wazi kuwa hii ilikuwa kauli ya kufuru. Kwa hivyo, "kabla ya Ibrahimu kuwako, Mimi ndiye."

Hapa kuna sura nyingine ya 9 mstari wa 38, “Yesu alisikia kwamba walikuwa wamemtoa nje kwa sababu alisema,” huyu ni yule kipofu aliyezaliwa kipofu ambaye Yesu alimponya. “Akasema, ‘Huyu ni nani Bwana? Je, unamwamini Mwana wa Adamu?’ ‘Ni nani Bwana?’ yule kipofu akauliza. ‘Niambie ili nimwamini.’ Yesu akasema, ‘Sasa umemwona. Kwa kweli, yeye ndiye anayesema nawe ’ na yule mtu

akasema, ‘Bwana nilimwamini *na kumwabudu* .’” Sasa tatizo ni nini na ibada? Ukienda kwenye Ufunuo 19, Yohana, katika kitabu cha Ufunuo anajaribu kumwabudu malaika na malaika huyu anafanya nini? Anasema, “Hei, inuka. Huniabudu mimi, mimi ni malaika. Huniabudu mimi, unamwabudu Mungu. Mungu ndiye pekee anayepokea ibada.” Na malaika mara kwa mara, hii iko katika Ufunuo 19:10, lakini kuna mifano kadhaa ya malaika inapotokea, watu wanapomwona malaika, huanguka kifudifudi na kwenda kuabudu na malaika anasema, “Simama. Msiniabudu mimi, mwabudu Mungu.” Hapa Yesu anakubali ibada kutoka kwa kipofu huyu ambaye alikuwa amemponya, ibada ikiwa imetengwa kwa ajili ya Mungu pekee.

Kauli za Uungu za Y. katika Yohana 10:30 na 20:28 [88:28-91:36]

Hapa kuna jingine, sura ya 10. Kwa njia, unaona hili? Hii ni sura ya 8, sura ya 9, na sura ya 10. Hii inavutia kidogo ikiwa unataka kwenda katika kitabu cha Yohana, anza na Yohana 1:1 na ufanye sura ya 8, sura ya 9, na sura ya 10. Sura ya 10 hadi mstari wa 30 inasema hivi, “Yesu akasema, ‘Niliwaambia lakini hamkuamini. Miujiza ninayofanya kwa jina la Baba yangu inanishuhudia lakini hamsadiki kwa sababu ninyi si kondoo wangu,’” na anaendelea hivyo. “Nami nawapa uzima wa milele, nao hawataangamia kamwe. Hakuna mtu awezaye kuwapokonya mkononi mwangu. Baba yangu, aliyenipa hao, ni mkuu kuliko wote. Hakuna awezaye kuwapokonya mkononi mwa Baba yangu,” kisha anasema kauli hii, “Mimi na Baba tu mmoja.” Sasa nataka ufikirie kauli hiyo kama mtu wa Kiyahudi. Unaposikia “Mimi na Baba tu mmoja” ni nini kinachoingia akilini mwako? Kila Myahudi duniani anajua mstari huu, Kumbukumbu la Torati 6:4 “Sikia, Ee Israeli, Bwana ndiye Mungu wetu, Bwana ni mmoja.” Wayahudi walijivunia imani ya Mungu mmoja. Anaposema kwamba yeye ni mmoja na Baba, hilo ni tafakari. Wayahudi walichukua mawe tena ili wamtupie lakini Yesu akasema, “Nimewaonyesha miujiza mingi mikubwa kutoka kwa Baba; kwa ajili ya ipi kati ya hii mnanipiga mawe?” na kisha Wayahudi wanajibu hivi, “Hatukupigi mawe kwa ajili ya yoyote kati ya haya,” Wayahudi wakajibu, ‘bali kwa kukufuru kwa sababu wewe, mwanadamu tu, unajidai kuwa Mungu.’” Kwa hiyo watu waliomsikia Yesu ambao walikuwa hadhira ya awali, walijua

wazi kwamba alikuwa amedai kuwa Mungu. “Mimi na Baba tu mmoja .”

Sasa , Tomaso, katika Yohana 20:28, ngoja niende haraka kidogo hapa, Tomaso katika 20:28, unakumbuka ulimtilia shaka Tomaso? “Hei, sitaamini hili hadi nitakapoweka vidole vyangu mkononi mwake na hadi nitakapoweka mkono wangu ubavuni mwake” ambapo mkuki uliingia. Yesu anamjia Tomaso na kusema, “Sawa, Tomaso. Nimefufuka kutoka kwa wafu. Endelea, weka vidole vyako mikononi mwangu ambapo alama za misumari zilikuwa na Tomaso anajibu, ‘Bwana wangu na Mungu wangu.’” Ni anwani ya moja kwa moja kwa Yesu, “Bwana wangu na Mungu wangu.” Mojawapo ya kauli zilizo wazi zaidi katika Maandiko kuhusu uungu wa Kristo inatoka kwa Tomaso katika Yohana 20:28, “Bwana wangu na Mungu wangu.”

Z. Uungu wa Kristo Nje ya Yohana [91:36-95:06]

Tuanze kutoka nje ya Yohana na nataka tu kupitia haya haraka, haya ni mafungu mengine yanayoonyesha uungu wa Kristo, kwamba Kristo ni Mungu. Ufunuo 1:8 na 21:3-7, inarejelea alfa hii, acha nisome Ufunuo 1:8, “Mimi ni alfa na omega, asema Bwana Mungu.” Sasa inaposema, “Bwana Mungu,” huyo ni Yehova Elohim. “Mimi ni alfa na omega asema Bwana Mungu, aliyeko na aliyekuwako na atakayekuja, Mwenyezi.” Kwa hivyo huyu ni Mungu Mwenyezi anayesema. Yehova anazungumza. Anajiita “Mimi ni alfa na omega” na katika Ufunuo 21:3 na kufuatia, “Nikasikia sauti kubwa kutoka katika kiti cha enzi ikisema, ‘Sasa makao ya Mungu yako pamoja na wanadamu, naye atakaa pamoja naye. Nao watakuwa watu wake, na Mungu mwenyewe atakuwa pamoja nao, naye atakuwa Mungu wao.’ Akaniambia, 'Imekwisha. Mimi ni alfa na omega, mwanzo na mwisho. Kwake yeye aliye na kiu nitampa kinywaji bure kutoka katika chemchemi ya maji ya uzima na yeye ashindaye atarithi haya yote, nami nitakuwa Mungu wake, naye atakuwa mwanangu.’” Kwa hivyo alfa na omega, mwanzo na mwisho, vinamrejelea Mungu Mwenyezi, Bwana Mungu. Inavutia sana kwamba hii inafanana, ukirudi kwenye Isaya 48:12, “Mimi ni wa kwanza na wa mwisho.” ni nani anayezungumza hapo? Yahweh. Yehova anazungumza hapo katika Isaya 48. Kinachovutia sana ni seti hii inayofuata. Unajua nini? Alfa na omega, alfa ni herufi ya

kwanza ya alfabeti ya Kigiriki. Alfa ni kama “a” yetu, ni herufi ya kwanza ya alfabeti na omega ni herufi ya mwisho ya alfabeti. Ni kama “z” yetu. Anachosema ni, “Mimi ni 'a' hadi 'z.' Mimi ni herufi ya kwanza , alfa, na mimi ni herufi ya mwisho, omega. Mwanzo na mwisho.” Sasa unapoenda kwenye Ufunuo 22, fikiria inasema nini? “Mimi ni alfa na omega, mwanzo na mwisho, wa kwanza na wa mwisho.” Nani anazungumza hapo? Yesu. Rudi kwenye Ufunuo 1:17-18 na inasema, “Nilipomwona, nilianguka miguuni pake kama mtu aliyekufa; akaweka mkono wake wa kuume juu yangu, akasema, Usiogope. Mimi ni wa kwanza na wa mwisho. Mimi ni aliye hai. Nalikuwa nimekufa, tazama, ni hai milele na milele, nami nina funguo za mauti na kuzimu.” Huyu ni Yesu anayezungumza. Anasema “Mimi ni wa kwanza na wa mwisho.” Hilo ndilo jina lile lile ambalo Mungu huchagua hapo na Yesu anajichukulia jina hilo. Kwa hivyo kitabu hiki cha Ufunuo kina mwelekeo wa kuvutia kuhusu hili la kuonyesha kwamba Yesu Kristo ni Mungu. Ni Yehova Mungu ambaye ni alfa na omega. Hapana, ni Yesu ambaye ni alfa na omega. Yesu *ni* Yehova Mungu.

AA. Sheria na Hitimisho Kali ya Granville [95:06-99:03]

Sasa hapa kuna moja ambayo ni sheria ya Granville Sharp lakini ukiangalia 2 Petro 1:1 na pia aina hiyo hiyo ya kitu hutokea katika Tito 2:13. Sehemu hizi mbili, ninanukuu sarufi ya mtu anayeitwa Dan Wallace. Dan Wallace labda ni mmoja wa wasomi bora wa Kigiriki nchini kwa wakati huu. Daniel Wallace katika Seminari ya Dallas. Na kitabu cha Daniel, *Beyond the Basics in Grammar* 600-700 kuhusu sarufi ya Kigiriki kinasema kwamba wakati wowote unapopata neno "the," kiambatisho dhahiri, pamoja na nomino na *kai* iliyounganishwa na nomino ya pili, nomino ya kwanza ni sawa na nomino ya pili. Hii inaitwa sheria ya Granville Sharp kwa Kigiriki. Sheria ya Granville Sharp. Acha nikusomee mistari hii. 2 Petro 1:1, "kwa wale ambao, kwa njia ya haki ya Mungu wetu na Mwokozi Yesu Kristo," Mungu na Mwokozi wote wanamrejelea Yesu Kristo. Yesu Kristo ni Mungu, Yesu Kristo ni mwokozi. Hiyo ni 2 Petro 1:1. Ukisoma Tito 2:13, na katika aina hiyo hiyo ya jambo hutokea: "Tumaini lenye baraka. Kuonekana mbinguni kwa Mungu mkuu na mwokozi wetu," ikimrejelea Yesu Kristo.

Mwokozi wetu ni Mungu. Kwa hivyo Tito 2:13 inatumia aina hii hii ya hoja.

Ninachokushauri ni kwamba jambo kubwa katika Maandiko ni kwamba Yesu Kristo ni Mungu. Yesu Kristo si nabii mzuri tu, si Mahatma Ghandi aliyechanganywa au Mfalme Martin Luther anayetumia dawa za kulevya. Yesu Kristo ni Mungu na Yohana anaeleza hilo kwa njia mbalimbali na pengine katika kupinga mapambano na Cerinthus ambaye alisema Yesu Kristo alikuwa mtu ambaye roho ilimjia na kuondoka baadaye. Kwa hivyo hilo ni jambo kubwa na tunauliza swali basi, “Inamaanisha nini kwangu kuamini kwamba Yesu Kristo ni Mungu?” na huo ndio msingi wa wokovu wetu. Hilo ni swali ambalo mimi hujiuliza mara kwa mara: Je, mimi ni Mkristo? Inamaanisha nini kumwamini Yesu? Hili ni jambo kubwa.

Nadhani tunataka kuachana na hili na tutakapolielewa, tutapitia baadhi ya wahusika na kufanya utafiti wa wahusika katika kitabu cha Yohana na tutakachokipata kitakuwa cha kuvutia sana. Tutamtazama Nikodemo, Thomasi mwenye mashaka, na watu wengine na kuona jinsi mwanafunzi huyu ambaye Yesu alimpenda anavyowaonyesha watu hawa wengine. Anaonekana kuwa nyeti kwa watu hawa tofauti na jinsi watu hawa tofauti wanavyoelekea kwenye imani. Tutaona jinsi Nikodemo anavyoelekea kwenye imani, jinsi Nathanieli, mwanamke huyu kisimani alivyoelekea kwenye imani katika Yesu. Tutaangalia hilo wakati ujao. Asante.

Imenakiliwa na Faith Gerdes
Imehaririwa na Ben Bowden
Imehaririwa vibaya na Ted Hildebrandt